

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

DECEMBER 2017
ŠTEVILKA 64
ISSN 1331 - 548X

POPOTNICA ZA LETO 2018

Odgovornim polagamo na dušo:
brez pogovora ni dogovora

ŽELJKO ŽARAK O PETLETNICI ALPINISTIČNIH ČETRTOV

Oba naroda družita planinstvo, v alpinizmu
pa ste Slovenci daleč naprej

KULINARIČNO DRUŽENJE

Primerjali smo poljski bigos in slovensko joto

VSE NAJBOLJŠE

Kako so okrogle jubileje praznovala društva
na Reki, v Šibeniku in Buzetu

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Za dogovor je potreben pogovor!
- 4 Dobrodošlo novo leto! Nasvidenje leto 2017, in z njim vse slabo!
- 4 V petih letih povezali ljubitelje gora in okrepili naravne vezi
- 5 Ob petstoletnici reformacije oživali misli Martina Luthra
- 6 Na slovesnosti ob slovenskem državnem prazniku
- 7 Potegnimo črto ob koncu uspešnega leta
- 7 Govorica barv naše članice Jadranke Vukomanović-Pavelić
- 8 Zagreb spoznal Zdenka Silo
- 8 Vladi Bralić: Za Silu i Plečnika postojale su samo duhovne vrijednosti
- 9 Veliko smeha ob komediji V čakalnici
- 9 Druženje po mašah in nastopih nas napolni z dobrimi občutki
- 10 Poljsko-slovensko kulinarično druženje ob glasbi
- 10 Božična razstava ustvarjalne delavnice Slovenskega doma
- 11 Slavil najstarejši izgnanec v Zagrebu
- 11 Miniaturne fotografije za človekoljubne namene
- 12 Novembrsko in decembrsko veselje na prvi petek

NOVICE IZ DOMOVINE

- 12 Slovenski in hrvaški verniki skupaj v Stični
- 13 V senci arbitražne zadrege odpiranje drugih vprašanj
- 13 Venec in maša v spomin na žrtve taborišča
- 14 Borut Pahor vstopil v drugi predsedniški mandat
- 14 Odmevno predavanje slovenske veleposlanice

POGOVARJALI SMO SE

- 14 Željko Žarak: Oba naroda družijo planinstvo, v alpinizmu pa ste Slovenci daleč naprej
- 16 Mirko Butković: Slovenski majstori podigli nivo karlovačke industrije

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 17 Nov mandat sveta vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu
- 17 Sedem desetletij Slovenskega doma KPD Bazovica
- 18 20 let društva Slovencev Dr. France Prešeren

- 19 Društvo Lipa proslavilo 10. rojstni dan
- 20 Razstava ulične fotografije in komedija za današnji čas
- 20 Monodrama v prepričljivi interpretaciji Metke Pavšič
- 21 Ritem sprememb na platnih, naše pesmi v srcih
- 22 Dan zagrebške koordinacije svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin
- 22 Slikarka in pisatelj napolnila slovenski dan z umetnostjo
- 23 Najmlajši uživali na bralnih uricah v Čabru
- 23 Tanja Baletić Cizej: V dubrovniški Lipi smo kot ptički brez gnezda
- 24 Razstava za dan človekovih pravic
- 24 Uskoro sporazum između zagrebačke i splitske koordinacije
- 25 Kamišibaj, dragocen pripomoček za pedagoško delo

MATERINŠČINA

- 25 Akacijev drevored in Cesar
- 25 Črtica iz pouka slovenskega jezika

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 26 Dalmatinski inženjeri i arhitekti u Ljubljani

KULTURNA OBZORJA

- 27 Jesensko-zimsko zatišje v umetnosti
- 27 Vtisi z mariborskega festivala

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 28 Čestitke za namiznoteniški uspeh, držimo pesti za naše!
- 28 Stanislav Vičić - legenda riječkog i hrvatskog planinarstva
- 29 Slovenski smučar Boštjan Kline na počitnicah na Hrvaškem

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 30 Pregovori so zaklad ljudske modrosti
- 30 Ko pozimi zadiši po dolejskih dobrotah
- 31 Kaj če se evolucija še ni končala?
- 31 2018 - leto pomembnih obletic in projektov
- 32 Iskreno sporočilo božičnih jaslic

Novi odmev izdajata

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba

in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb** s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinić, Irena Pavlović, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:

Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
<http://slovinci.hr>

Slika na naslovnici:

V družbi ljubiteljev narave, hribov, gora, sten, ledenikov in neba, ki so nas ob Alpinističnih četrtkih obiskovali v Slovenskem domu, smo preživeli nepozabnih pet let. Ker v gore redno zahaja med 300 in 400 tisoč Slovencev in ker pohodništvo, gorništvo in alpinizem osvajajo tudi Hrvate, ni nič čudnega, da nas je ta ljubezen močno povezala!

Foto: Marko Vuković

Praznično voščilo

Dragi bralci Novega odmeva, spoštovani člani Slovenskega doma in slovenske skupnosti na Hrvaškem ter naši prijatelji!

Želimo vam, da bi se ob slovesu od starega leta uspeli posloviti tudi od vseh žalostnih spominov na izgube, stiske in neuspehe, ki so del naše življenjske poti, ter s pozitivno mislijo stopiti naproti prihodnosti, kakršno si vsi iskreno želimo: polno prijateljstva, dobrote, topline, poštenosti, ustvarjalnosti, druženja in povezanosti.

Vse to lahko dosežemo skupaj! Srečno in mirno leto 2018!

Beseda uredništva

Za dogovor je potreben pogovor!

Razmišljanje o arbitraži bi le težka uvrstili med praznične misli, ki nam lepšajo božično-novoletne dni. Ne želimo si kvariti vedrega razpoloženja s politiko in spori. A je dobro in prav, da zapišemo željo, ki se v letu 2018 morda tudi uresniči.

V decembrskih dneh vneto preganjamo negativne misli in spomine, ki so se nabrali čez leto ali pa kopičili že dolgo prej in letos šli čez rob. Zanimivo, včasih si prej zapomnimo slabo in grdo kot dobro in lepo. Velikokrat pa neprijetno tudi načrtno potlačimo in odrinemo, ker potem (tako se vsaj zdi) lažje živimo in manj boli.

Zakaj to pišemo? Ker želimo spomniti na res neprijetne dneve pred slabim desetletjem, ko sta bili Slovenija in Hrvaška na okopih, ko so se serijsko blokiral poglavja, ki jih je Hrvaška odpirala v pogajanjih z EU, in ker se je zdelo, da so spori okoli meje in drugi problemi tako zastrepili dva naroda, da so postali nerešljivi. Pa k sreči ni bilo tako.

Nočno moro medsebojnih obtoževanj

in nenehnih incidentov, ki so nam vsakokrat zarezali v srce, je leta 2009 presekal sporazum o arbitraži, s katerim sta se državi zavezali, da bosta ugotavljanje natančnega poteka meje prepustili tretji strani, ad hoc arbitražnemu telesu.

In spet, zakaj to pišemo? Ker smo se takrat vrnil v normalnost, začelo se je umirjeno obdobje, brez incidentov in pretresov, politiki so zakopali retorične bojne sekire, diplomati niso kopičili protestnih not, ampak so raje zbirali gradivo, da bi pred arbitražo vsaka država dokazala svoj prav. Slovenci in Hrvati smo šli naprej, s hrvaškim vstopom v EU smo postali člani iste napredne, demokratične družine.

Pa je spet počilo. Kot bi si nekdo želel, da ne bi bilo miru, je bila arbitraža tik

pred zdajci postavljena pod vprašaj. Najprej prisluhi in nato hrvaška odločitev, da sporazum zanjo ne velja več. Tako imamo od poletja razsodbo, ki velja le na papirju, zraven pa še sprte voditelje in negotovo prihodnost pred seboj.

Kaj zdaj? Razumemo, kaj piše v sporazumu in razsodbi, razumemo, da ima vsaka država svoj interes, poskušamo razumeti, zakaj je zavladal pat položaj. Ne razumemo pa, da se na kocko postavlja in spodkopava stoletno prijateljstvo.

Nič ne pomaga, treba se bo pogovarjati. Nič več in nič manj. To je naša želja za leto 2018. Pa se bo uresničila? Prepričani smo, da bi se lahko, če bi le kdo kaj vprašal nas, in če bi spoštovali staro resnico, ki pravi: Za dogovor je pač potreben pogovor! (jpt) 🇺🇦

Dobrodošlo novo leto! Nasvidenje leto 2017, in z njim vse slabo!

Ob vstopu v novo leto si voščimo veliko zdravja, zadovoljstva in osebnega miru. Prevevajo nas želje po novih začetkih in novih korakih v boljšo smer. Da bi nam to uspelo, pa je dobro vse slabo vreči čez ramo in si zapomniti predvsem tisto, kar nas navdihuje. In česa iz leta 2017 resnično ne bi radi zopet doživeli?

Mateo Bučar: »Najraje bi pozabil težko bolezen bližnjega. Vsa družina je bila zaradi tega v stiski in na nogah. Drugače pa: množičen odhod mladih v tujino s trebuchom za kruhom in podražitve hrane..., upam, da se to ne ponovi.«

Marjan Dirnbek: »Edino, kar želim pozabiti iz leta 2017, je bolezen v družini, ki je prizadela meni ljubo osebo.«

Polona Jurinič: »Predvsem bi rada pozabila slab obisk članov Slovenskega doma na prireditvah, v katere je bilo vložena res veliko truda in dela. In vse tiste mrke obraze v tramvajih, na ulici in tudi med nami.«

Ivica Kunej: »Kar bi želel, da je za vedno za nami, je popolna odsotnost morale v družbi. In takšno kadrovanje po partijskih povezavah, ki kroji naše življenje, in je sprožilo eksodus mladih v tujino.«

Marija Ana Nemec: »To bom opisala samo z eno žalostno besedo: siromaštvo.«

Martina Oblak Pehnc: »Čim prej si želim pozabiti težko bolezen bratranca, ki je pretresla vso družino. In pa kruto dejstvo, da sem v letu 2017 ostala brez službe.«

Anketa in foto:
Agata Klinar Medaković

V petih letih povezali ljubitelje gora in okrepili naravne vezi

V Slovenskem domu že pet let in pol potekajo alpinistični večeri, na katerih se je zaljubljenecem v gore doslej predstavilo šestnajst alpinistov. Dvorana je bila nabitost polna tudi na zadnjih alpinističnih četrtkih – 30. novembra in 7. decembra, ko sta v Zagrebu gostovala predstavnik nove generacije slovenskih alpinistov Luka Krajnc ter slovensko-hrvaška plezalna naveza Nastja Davidova in Iva Božič.

Na novembrskem alpinističnem četrtku sta predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** ter pobudnik večerov in soorganizator **Željko Žarak** komentirala prvo skupno petletko. Šonc je dejal, da je z alpinističnimi večeri prostor slovenske manjšine v Zagrebu izpolnil tudi poslanstvo zблиževanja slovenskega in hrvaškega naroda. Alpinistični četrtki so v Slovenski dom pripeljali novo publiko, pri čemer jezik ne predstavlja nobene ovire, saj večina gostov govori slovensko, medtem ko je občinstvo v glavnem hrvaško.

„Želeli smo predstaviti vse generacije alpinistov in različne podvrste alpinizma,“ pa je dodal Žarak, ki je leta 2009 v prostorih Slovenskega doma predstavil hrvaški prevod knjige Nejca Zaplotnika Pot, ob polni dvorani pa se mu je porodila zamisel o novih dogodkih, ki bi povezali ljubitelje gora. V projektu sodeluje tudi hrvaška iniciativa Penjati se mora – Plezati je treba, katere član **Marko Vuković** pravi, da sta slovenski in hrvaški alpinizem naravno povezana že od nekdaj, da hrvaški alpinisti slovenske hribe doživljajo kot svoje in da je Slovenski dom naravno okolje, kjer se te dve skupini srečujeta.

Plezanje nas oblikuje kot človeka

Na alpinističnem četrtku konec novembra je gostoval Luka Krajnc iz Celja, eden vodilnih slovenskih alpinistov mlajše generacije. Predstavil je tri plezalne izkušnje: v Patagoniji, na Himalaji in v hrvaški Paklenici, kjer je preplezal najtežjo smer v kanjonu, za kar je potreboval kar 27 delovnih dni v

Nastja Davidova in Iva Božič na vrhu slovite smeri Perestrojka Crack.
Foto: osebni arhiv

steni. V živopisnem predavanju je odkrito govoril o težkih razmerah, s katerimi se je srečeval v gorah, pa tudi o nadnaravni moči, ki ljubitelje alpinizma v teh razmerah žene naprej. „Veliko plezam tudi s Hrvati. Ni važno, od kod je tvoj partner, meje so le v glavah. Pomembna je energija, ki jo deliš.“ je dejal Krajnc.

Do novega uspeha po spletu naključij

Decembra pa sta nas obiskali Nastja Davidova in Iva Božić, hčerka legendarnega hrvaškega alpinista **Stipeta Božića**. Ob predvajanju fotografij in video posnetkov sta opisali svojo alpinistično pot ter podrobneje spregovorili o julijski odpravi v gorovje Pamir Alai v Kirgizijo, kamor ju je skupaj popejljal splet okoliščin. Nastja je za to poletje načrtovala odhod v indijsko Himalajo, a se je morala po nasvetu zdravnikov omejiti na cilje na nižjih nadmorskih višinah. Naključje je hotelo, da si je tak cilj začrtala sedemčlanska slovenska ekspedicija in da sta prav v času načrtovanj Nastja in Iva prvič skupaj plezali v Paklenici. Sledila sta Nastjino vabilo in Ivin kratek odgovor: da. V dobrih dveh tednih sta Iva in Nastja preplezali pet težkih smeri, med njimi tudi slovito 900-metrsko smer Perestrojka Crack, avtorsko delo legendarnih Lynn Hill in Grega Childa. To je bila prva ženska ponovitev te najbolj znane smeri v dolini Ak-Su, ocenjene s težavnostno stopnjo 7a+.

Alpinisti vseh generacij in zvrsti

Doslej so se v Slovenskem domu že zvrstili **Viki Grošelj, Andrej in Marija Štremfelj, Iztok Tomazin, Marko Prezelj, Luka Lindič, Klemen Premrl, Peter Podgornik, Tomaž Jakofčič, Tomislav Tomo Česen, Martina Čufar Potard, Tanja in Andrej Grmovšek, Monika Kambič, Nastja Davidova** (dvakrat), **Urban Golob, Peter Mikša** in starosta slovenskega alpinizma **Tone Škarja**, ki se je predstavil z dokumentarnim filmom *Tone*, javi se. Obiskovalci so spoznali tudi monografijo *Zgodovina slovenskega alpinizma* ter si lahko ogledali razstavo *Zajedno u planinama – Skupaj v gorah*, ki sta jo skupaj pripravili nacionalni alpinistični zvezi.

Nabito polna dvorana zagrebškega Slovenskega doma v novembru in decembru organizatorjem daje spodbudo, da s podobnimi dogodki nadaljujejo tudi v prihodnje.

(tbb/žž/akm) 🗨️

Pobudnika Alpinističnih četrtkov in avtorja razstave: Marko Vuković (prvi levo) iz iniciative Plezati je treba in Željko Žarak z Luko Krajncem (v sredini). Foto: akm

Dan reformacije

Ob petstoletnici reformacije oživel misli Martina Luthra

Ob letošnjem praznovanju dneva reformacije smo bili člani **KUD Primož Trubar iz Velikih Lašč** ponovno povabljeni na obisk k Slovincem v Zagreb. V Slovenskem domu na Masarykovi ulici smo 26. oktobra pripravili kulturni program.

Po uvodnem nagovoru **Agate Kliner Medaković**, tajnice Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb (SSNMZG), sta **Matjaž Gruden** in **Jože Starič** predstavila kratek izbor misli Martina Luthra iz knjižice *Luther za katoličane*, ki jo je uredil katoliški kardinal **Kurt Koch**, pri nas pa je izšla ob praznovanju 500-letnice reformacije. Za glasbeno popestritev večera nam je **Pavla Lušin** na kitari zaigrala Preludij J. S. Bacha ter Plestenjakovo: Madrid.

Nastop Jožeta Stariča, Matjaža Grudna in Pavle Lušin.
Foto: Antun Bukovec

Luthrove misli o zakonskem stanu

“O zakonu ljudje pravijo: kratko veselje in dolgo neugodje. A naj govoriijo, kar hočejo: kar Bog ustvari in kar želi imeti, temu se ljudje pač posmehujejo ...

Kdor pa svoj zakon živi, ta v njem vedno znova najde zadovoljstvo, ljubezen in veselje,

kot pravi Salomon:

»Kdor je našel ženo, je našel nekaj dobrega.«

Svoje Katarine ne bi dal ne za Francijo ne za Benetke, prvič, ker mi jo je podaril Bog in ker je mene dal njej; drugič, ker pogosto izvem, da imajo druge žene več napak kot moja Kati; a čeravno ima tudi ona precej napak, jih pretehtajo njene veliko pomembnejše lastnosti; tretjič, ker varuje zakonsko zaupanje, to pomeni zvestobo in zakon.”

(Iz knjižice *Luther za katoličane*.)

V prvi vrsti: Darko Šonc, Smiljana Knez, Jože Starič, Matjaž Gruden in Pavla Lušin. (z leve). Foto: Antun Bukovec

Darko Šonc, predsednik Slovenskega doma nam je podaril knjigo o hrvaškem slikarju slovenskega porekla Ambrožu Testenu, čigar soizdajatelj je SSNMZG, knjižnico v Slovenskem domu v Zagrebu pa bo po novem bogatila knjižica Luther za katoličane.

Sledila sta že tradicionalen Trubarjev golaž in druženje. Dogodek so obiskali tudi veleposlanica **Smiljana Knez** ter **Ivanka Filipan** in **Matjaž Marko**, njena sodelavca s slovenskega velepo-

slaništva. Velikolaško ekipo sva poleg nastopajočih dopolnjevali **Urša Gruden** in **Metka Starič**. Izmenjali smo številne nove ideje in pobude, se z nosilkami dediščine priprave poprtnika **Ivanko Nikčević** in **Stanko Novković** dogovorili za decembrsko gostovanje na razstavi poprtnikov v Šentrupertu, s sodelovanjem **Marjete Trkman Kravar** se odpirajo nove povezave za popis božičnega kruha na Hrvaškem, zanimiva pa je tudi pobuda **Silvestra Kmetiča** o promociji aktivnosti Slovencev v okolici Samoborja in gozdovih Žumberka v 19. stoletju, ki so pripravljali pepeliko za potrebe steklarske industrije. Spet smo se poslovili kot stari prijatelji, saj je bilo to že peto gostovanje velikolaških kulturnikov pri Slovencih v Zagrebu.

Metka Starič 🗨️

Letos mineva 500 let, kar je Martin Luter na vrata cerkve v Wittenbergu pribil 95. tež proti odpustkom, s čimer je spodbijal del tedanje doktrine o odpustkih in pokori. Ta dogodek velja za začetek obdobja reformacije v Zahodni Evropi. Reformacija je prinesla prvo knjigo v slovenskem jeziku in s tem knjižni jezik ter prvo omembo pojma Slovenec. Vse troje posebej Primož Trubar, ki je leta 1550 napisal prvo knjigo v slovenščini Katekizem.

Dan Rudolfa Maistra

Na slovesnosti ob slovenskem državnem prazniku

Osrednja proslava dneva Rudolfa Maistra je potekala 22. novembra v velenjskem domu kulture, kamor smo bili poleg visokih gostov iz Slovenije povabljeni tudi članice in člani Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba.

Na pot se nas je v zgodnjih popoldanskih urah odpravilo petnajst. Vožnja od Zagreba do Velenja je trajala cele tri ure, vendar smo med potjo uživali v občudovanju krajev in narave, ki so bili v tem poznem jesenskem dnevu še vedno zeleni in očem prijetni. Ob sproščenem klepetu smo kmalu prispeli na cilj. Slovesnost se je začela ob 16. uri v polni dvorani obiskovalcev in pred očmi gledalcev RTV Slovenije, saj so prireditelji neposredno prenašali (posnetek si je mogoče ogledati na tej povezavi: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/proslave-in-slavnostne-seje/174504123>). Spomin na velikega Slovenca so po nagovoru in pozdravu predsednikov Šaleškega društva general Maister Velenje **Draga Martinška** in Zveze društva general Maister **Milana Lovrenčiča**, župana občine Velenje **Bojana Kontiča** ter slavnostne govornice, obrambne ministrice **Andreje Katič** v kulturnem programu počastili izvajalci iz Velenja. Pel je otroški zbor, plesala mladostna plesna skupina, igrali pa so jazz orkester in rudarska pihalna godba.

Program je potekal svečano, oder je popestril video zid z učinkovitimi posnetki. Rudolf Maister je bil častnik, domoljub, kulturnik, bibliofil in pesnik. 23. novembra 1918 je ustanovil slovensko vojsko in z njo razorožil zaščitno stražo, tako imenovano Zeleno gardo. Pred tem ga je dr. Karel Verstovšek iz Velenja, kot predsednik tedanjega Narodnega sveta v

Mariboru, imenoval za generala in tako podprl vse usodne dejavnosti odločnega in daljnovidnega človeka. Prihodnje leto bo od Maistrovih prelovnih odločitev minilo sto let, osrednja proslava pa bo novembra v Mariboru. Upamo, da se bomo lahko udeležili tudi tega jubilejnega dogodka.

Vasiljka Tovarloža 🗨️

Svečanost v Domu kulture Velenje. Foto: Aleš Sila, MORS

Pevski zbor Slovenski dom

Potegnimo črto ob koncu uspešnega leta

MePZ Slovenski dom - to smo mi. Pevci, ki v Prešernovi dvorani redno vadimo vsak torek zvečer. Če kakšnega preskočimo, ga nadoknadimo v četrtek. Če preskočimo tudi tega, potem vadimo naslednji teden v torek in četrtek. Nedelo ni dovoljeno. Z dirigentom ni razprave. Vedno ima prav.

Dve uri vaje hitro mineta in potem imamo časa za klepet, pol ure ali urico. Spijemo kozarček, če ima pa kdo še rojstni dan, se prileže tudi prigrizek.

V preteklem letu smo uspešno predstavljali Slovenski dom v Zagrebu in v zamejstvu. Od januarja so se nastopi kar vrstili. Koncert v prvostolnici v Zagrebu, kjer smo z ostalimi narodnimi manjšinami zapeli božične pesmi v maternem jeziku. Skupaj z zborom duhovne sekcije smo popestrili podelitev Gallusovih priznanj in značk v aprilu, ko so bili zaslužni člani pevskega zbora nagrajeni za udejstvovanje. Maja smo gostili prijatelje iz Šempasa (ter uživali ob pršutu in pesmi). Nastopili smo v Sevnici na prijateljskem druženju z MePZ Lisca. Ne bomo pozabili njihove potice. Ob dnevu narodnih manjšin smo se na Zrinjčevcu z veselimi vižami in v gorenjskih rutah predstavili zagrebškemu občinstvu. Tradicionalno vsako leto

Na pevskih vajah je vedno živahno in veselo! Foto: Antun Bukovec

sodelujemo na prireditvi Primorska poje, letos smo bili v Pivki. In že 42-ič smo nastopili na Taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. Poletni počitek nam je prišel ravno prav, ker smo osvežili naše glasove in v jeseni takoj sodelovali na koncertu pevskih zborov Hrvaškega Zagorja v Pregradi. Pridno vadimo naprej: božične pesmi, za skorajšnji koncert v zagrebški prvostolnici, umetne in narodne za nove koncerte v prihodnjem letu.

Vsako srečanje ima nekaj skupnega. Obujamo spomine na prejšnja srečanja, povemo si, kaj je dobro ali slabo, kateri zbor je boljši od drugega, na koncu pa, že tradicionalno, dobimo tudi dirigentovo oceno. Naše ocene se včasih razlikujejo. Ampak, zborovodja ima vedno prav.

Stanka Herak

Razstava

Govorica barv naše članice Jadranke Vukomanović-Pavelić

V Prešernovi dvorani Slovenskega doma je bila 8. novembra odprta slikarska razstava Jadranke Vukomanović-Pavelić z naslovom Jadranske meditacije.

Razstavo je odprl častni generalni konzul Republike Slovenije na Hrvaškem **Branko Roglič**, o razstavljenih slikah in avtorici pa je spregovoril predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**. Kljub temu, da avtorica slik ni poklicna slikarka, ampak se s slikarstvom ukvarja ljubiteljsko, je bilo iz kakovosti del mo-

goče razbrati, da svojemu hobiju posveča ogromno časa. Imeli smo priložnost uživati v bogatem koloritu barv, nanesenih v abstraktni formi na številna platna, ki zagotovo izražajo avtoričino notranjost. Nekje sem prebrala, da slikati pomeni poskus razumevanja narave okoli nas in v sebi, da se lahko govori s sliko, z barvami, s kretnjami, z ritmom.

Lahko rečemo, da je avtorica razstavljenih slik prepričljivo »spregovorila« z barvami in da smo jo vsi razumeli. Dogodek je popestril zanimiv kulturni program, ki ga je povezovala igralka **Kostadinka Velkovska**. Na klavir je igral prof. **Đorđe Manojlović**, igralec **Boris Svrtan** pa je izjemno

Avtorica razstave Jadranka Vukomanović-Pavelić.

strastno interpretiral odlomke iz monodrame „Moj slučaj“ (Moj primer), ki je nastala po zapiskih in verzih znanega hrvaškega pesnika, esejista, filozofa in politika Vlada Gotovca.

Otvoritev razstave je privabila številne obiskovalce, tako avtoričine prijatelje in znance, med katerimi so bili znani obrazi iz javnega življenja v Zagrebu, kot tudi članice Slovenskega doma v Zagrebu.

Marjeta Trkman Kravar

Polna dvorana Slovenskega doma. Obe foto: Antun Bukovec

Dediščina

Zagreb spoznal Zdenka Silo

Z razstavo akvarelov reškega arhitekta slovenskih korenin in Plečnikovega učenca Zdenka Sile se je končalo proslavljanje Plečnikovega leta. Silov urbanističen prispevek in slikarski opus sta na predavanju v Slovenskem domu 14. decembra predstavila Vladi Bralić in Daina Glavočić.

Navzoče je pod fotografijo Zdenka Sile na Triglavu pozdravila tajnica Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb Agata Klinar Medaković, nato pa je besedo prevzel reški arhitekt Vladi Bralić, ki je spregovoril o dediščini Zdenka Sile, ob 20-letnici njegove smrti. »Reka brez arhitekta Sile ne bi bila, kar je, kakor tudi Ljubljana brez Plečnikov stvaritev ne bi bila mesto, kot ga poznamo,« je povedal in svoje besede podkrepil s fotografijami Silovih del, v katerih se občuti Plečnikova šola in njegov vpliv, od reške obale z drevoredom črničevja do partizanskega spomenika na Matič poljani. Predavanje je končal s fotografijo Silovega zadnjega počivališča na Trsatu, v grobu svojih staršev, brez njegovega imena. To skromno obeležje ima reška Skupina Sila namen urediti.

Umetniška zgodovinarica Daina Glavočić je predstavila dela iz Silove slikarske zapuščine, ki šteje več kot 200 akvarelov iz obdobja, ko je bil Sila osnovnošolec in dijak.

O Silovem ustvarjanju smo podrobneje pisali v 62. številki novega odmeva, pogovor z Vladijem Bralićem pa objavljamo v tej številki, v sosednjem članku.

Polona Jurinić

5 pitanja, 5 odgovora

Vladi Bralić: Za Silu i Plečnika postojale su samo duhovne vrijednosti

Arhitektu i vrsnom poznavatelju djela i života samozatajnog i skromnog riječkog arhitekta slovenskih korijena, postavili smo nekoliko pitanja.

■ Što vas je potaklo da široj javnosti predstavite opus Zdenka Sile s kojim ste blisko surađivali?

Ideja je začeta inicijativom riječkih intelektualaca i prijatelja Zdenka Sile okupljenih u skupini znakovitog i višeznačnog naziva „Grupa Sila“. Inicijativu smatramo kulturnom u doslovnom značenju tog pojma. Naime, pojam kultura dolazi od latinskog glagola colere koji je prvotno označavao materijalni proces obrađivanja (zemlje), njege (tijela i duha), ali kasnije se pod pojmom kultura podrazumijevao cjelokupan simbolički svijet, odvojen od tjelesnih potreba, koje je također potrebno poštivati i neprekidno oplemenjivati (poput zemlje, tijela i duha), kako bismo sačuvali naša posebna i identifikacijska obilježja.

■ Kako je teкао odabir za postavljanje izložbe, koji period obuhvaća?

Stvaralački opus Zdenka Sile karakterizira širok raspon i visoka kvaliteta. Javnosti je gotovo nepoznato da je bio pedesetih godina prošlog stoljeća, jedna od središnjih i pionirskih ličnosti hrvatskog urbanizma. Posebno područje njegovog stvaralaštva predstavljalo je i oblikovanje spomen obilježja

lježja posvećena žrtvama u II. svjetskom ratu. No, arhitekta Silu možemo isto tako doživjeti i kao likovno iznimno darovitu mladu osobu. Stoga je prvi korak u predstavljanju njegova opusa izložba akvarela koje je naslikao u razdoblju od 1924. do 1934. godine, odnosno u dobi od svoje devete do devetnaeste godine. Već je tada pokazivao osjećaj za teme kojima će se kasnije sudbinski baviti: prirodu, prostor i arhitekturu.

■ Zdenko Sila je bio učenik Jože Plečnika. Kakav je bio njihov odnos?

Pod mentorstvom Plečnika Zdenko Sila je kao student radio na kapitalnom zdanju slovenske arhitekture, Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici (1936.-1940.). Možda upravo profesoru Plečniku možemo zahvaliti da je Zdenko Sila nakon završenog studija arhitekture postao pravi pjesnik prostora koji je u svoje pristupe i stvaralaštvo unosio izrazitu humanost, kulturu, osjetljivost i maštu. K tomu, novac, duh vlasništva, društvene počasti, autoriteti nisu postojali ni za profesora Plečnika ni za njegovog učenika Zdenka Silu. Mogli bismo pouzdano reći kako su za njih postojale samo duhovne vrijednosti.

■ Koje biste Siline radove u Rijeci, gdje je proveo veći dio života, posebno izdvojili?

Od Silinih riječkih radova spomenuo bih svakako projekt poslijeratne rekonstrukcije riječke gradske obale (1946. – 1960.), radove na arhitektonskom i urbanističkom postavu Spomenika oslobođenja na Delti (1955.) te Spomen kosturnici u parku Heroja na Trsatu (1952.-1956.). Navedeni radovi nastali su u suradnji sa arhitektom Zdenkom Kolacijom s kojim je također u Zagrebu nagrađen na natječajnom projektu za regulaciju poteza od Zrinjevca do Save temeljem kojeg je započelo formiranje novoga centra Zagreba s javnim zgradama uz rubove dugog poteza pješačkih trgova i zelenih površina. Također, nužno je spomenuti pionirski prostorni plan Kvarnerske regije i avangardni urbanistički plan za obnovu riječkog Starog grada.

■ U pripremi je knjiga o Zdenku Sili, kada predviđate njen izlazak?

Vodeću ulogu u pripremi monografije imat će povjesničarka umjetnosti Daina Glavočić. Obzirom da veliki dio opusa arhitekta Zdenka Sile tek treba sabrati i obraditi, procjenjujemo da će se monografija pripremati nekoliko godina.

(akm)

Daina Glavočić in Vladi Bralić. Foto: akm

Veliko smeha ob komediji V čakalnici

Nekega lepega petka, 17. novembra ob 19. uri, so v Zagreb prišli člani Jagodnega izbora, literarne sekcije Društva upokojencev Brežice, in na odru Slovenskega doma uprizorili komedijo Rudija Mlinarja V čakalnici.

Društvo upokojencev je „še ne tako staro“, ima 70 let. Člani so zelo aktivni in se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi. Literarno sekcijo Jagodni izbor vodi **Ivana Vatovec**, nam dobro znana pesnica, ki je pred dvema letoma obogatila pesniški pro-

gram na festivalu ljubezenske poezije Vrazova Ljubica v Samoborju. Poleg Ivane Vatovec v predstavi nastopajo še **Ana Kalin**, **Elizabeta Križanič**, **Reneja Mihelič**, **Anton Mihelič**, **Drago Pirman**, Rudi Mlinar in **Zinka Žnideršič**. Komedija V čakalnici nas je res nasmejala. Zgodba se odvija v čakalnici, kjer se srečajo štirje pacienti, dve prijateljici in dva prijatelja. V pogovoru beseda nanese na marsikaj, na sosede, moške, govornice..., pa nikomur ne povejte, pozabite, kaj ste slišali... , ali veste, koliko lahko on spi, in če to pomnožiš s številom moških v Sloveniji... , in že so pri milijonu. Ko pride zdravnica, se je treba odločiti, kdo je prvi stopil v čakalnico in kdo naj bo prvi na vrsti. V občinstvu smo se odlično počutili, ko smo gledali mlade igralce na odru. Smeh je napolnil dvorano, v kateri se nas je zbralo kar precej. Po koncu predstave smo se še dolgo pogovarjali, se spoznavali, saj smo sosedi, ki nas deli le nekaj kilometrov. Nič čudnega, da se na vsakem srečanju snide nekaj ljudi, ki se poznajo že od prej. Zvedeli smo, da Rudi Mlinar pripravlja nova besedila. Upamo, da bodo prav tako polna humorja in da nas bodo igralci z njimi zopet razveselili. Ne le nas, ampak tudi druge gledalce. **MB** 🗨

Del igralske zasedbe literarne sekcije Jagodni izbor.
Foto: Silvester Kmetič

Duhovna sekcija

Druženje po mašah in nastopih nas napolni z dobrimi občutki

Po zagonu v drugi polovici leta gremo naprej z vajami MePZ A. M. Slomšek in pripravami na nastope v cerkvah. Dve nedelji v mesecu imamo v cerkvi Ranjenega Jezusa slovensko mašo, po njej pa se družimo v Slovenskem domu.

Na srečanjih se pogovarjamo tudi o načrtih za naprej. Januarja 2018 bomo predvidoma nastopili v Šentjerneju. Upamo, da se to uresniči in da nas bo nastop obogatil s še eno lepoto življenja. Malo preveč zbiramo življenjska leta.

Duhovna sekcija: fotografija za spomin. Foto: Sandra Degrada

Teh imamo veliko vsak posebej in vsi skupaj. Pa vendar se veselimo naših srečanj, petju v cerkvi, potovanj. Tudi zaradi let se znamo še bolj veseliti druženj z ljudmi, zlasti po mašah, ko se počutimo

domače in prijetno ob klepetu z ljudmi, ki jih poznamo, s katerimi lahko delimo njihove in svoje radosti. Dober občutek je, ko veš, da si nekje dobrodošel. **(MB)** 🗨

www.slovinci-zagreb.hr

Poljsko-slovensko kulinarično druženje ob glasbi

Kar nekaj časa smo potrebovali za dogovor s predstavnico poljske manjšine v Zagrebu Walentyno Lončarić, da nam je 5. decembra uspelo pripraviti kulinarično druženje v Slovenskem domu, na katerem smo poskusil preproste jedi obeh narodov.

Gospa Lončarić je pripravila znani poljski jedi bigos, ki vsebuje obilo mesa, svežega in kislega zelja, ter beli boršč, ki je zelenjavno-mesna juha. Razložila je, kako se pripravi obe poljski specialiteti, nato pa smo ju z velikim zanimanjem poskusili. Da ne bi kdo pomislil, da gostitelji nimamo česa ponuditi, je naša pridna in zmeraj zagnana **Ivanka Nikčević** skuhala joto, priljubljeno slovensko jed iz kislega zelja, fižola in krompirja. Tudi joto smo z veseljem degustirali. Marsikom se je zdelo, da poljski in slovenski narod povezujejo tudi kulina-

rične vezi, saj so si jedi kar precej podobne. Ivanka je bila še posebej zadovoljna, ker je njen sin rekel, da je njemu mamina jota najboljša na svetu.

Nazadnje smo pripravili še enostavni slaščiči, janeževe upognjence in pogačo, ki smo jo spekli v naši novi pečici, in je bila še posebej okusna. Zelo previdni smo bili, da se ne bi slučajno prismočila.

Petje našega zbora in harmonika dirigenta **Ivice Ivanovića** sta poljsko-slovenskemu druženju dodala še glasbene užitke.

To je bil lep večer, z nam ljubo slovensko pesmijo in prijaznim druženjem ob novoletni

jelki, ki smo jo tradicionalno okrasili člani pevskega zbora. A nam ne bi uspelo, če nam ne bi na pomoč priskočil **Marjan Dirnbek**, ki je z raznim orodjem poskrbel, da jelka stoji pokonci. Stara je že 23 let in jo bomo morali najbrž poslati v pokoj, saj se zdi, da do silvestrovanja 2018 zares ne bo zdržala.

Stanka Novković, Ivanka Nikčević

Pridne kuharice slovensko-poljskega kulinaričnega večera: Ivanka Nikčević, **Stanka Novković**, Walentyna Lončarić (z leve) so pripravile primorsko joto, pogače, janeževe upognjence, bigos in beli boršč.

Bigos, starinska poljska jed. Vsebuje obilo mesa, svežega in kislega zelja.

Posebej okusna pogača in slastni janeževi upognjenci.

Šopek

Božična razstava ustvarjalne delavnice Slovenskega doma

Ustvarjalna delavnica Šopek nadaljuje tradicijo božičnih razstav. Nove stvaritve so članice delavnice – skupaj jih je deset – predstavile 21. decembra. Poleg nepogrešljivih cvetnih aranžmajev so na ogled postavile tudi svoje slikarske umetnine.

Članice Šopka so se odločile, da se bodo preizkusile v slikanju na platu z akrilnimi barvami. Nekatere so potrebovale tudi pogum, da bi vzele čopič in barve. Na začetku so bile zadržane in so celo dvomile, ali je sploh pametno, da se soočajo s popolnoma novimi izzivi. Ko pa so videle prve rezultate, so bile še kako zadovoljne. To sezono se je v delavnici delalo s posebnim žarom. Skoraj ni bilo izostankov s tedenskih delavnic, delale pa smo tudi doma.

O razstavljenih stvaritvah so bili podani lepi komentarji, obiskovalci razstave so bili presenečeni nad razstavljenimi deli, kar je še posebej razveselilo naše kreativke – avtorice slik. Kot je videti, bo še priložnosti za ogled njihovih stvaritev, saj se niso utrudile, ko so slikale, temveč so dobile nov navdih.

Todi letošnja Šopkova razstava ni minila brez razstavljenih bidermajerskih šopkov in božičnih aranžmajev, ki se

lepo ujemajo z barvitim božičnim časom. Izdelale so tudi nove jaslice. Letos so nas želele spomniti na jaslice, kakršne so se v Sloveniji postavljale, ko smo bili otroci. Ponekod se še vedno najdejo. Gre za kotne slovenske jaslice, nameščene na trioglato desko v tako imenovanem bohkovem kotu, ki je bil že med

letom najbolj sveti del domače hiše, z oltarčkom, svetimi slikami in razpelom. Šopek nam je skušal dočarati ravno takšno vzdušje in to mu je uspelo!

Kot vedno je bila razstava naše kreativne delavnice lepa priložnost za veselo in prijateljsko druženje.

Stanka Novković

Adica, Stanka, Božena, Marija, Željka, Hedvika, Liliana, Višnja, Ana (z leve). Šopkova veteranka Nada pa je bila za objektivom. Foto: SN

Izgnanci

Slavil najstarejši izganec v Zagrebu

93-letni Stane Kerin je 9. novembra skupaj z drugimi izgnanci proslavil rojstni dan v Slovenskem domu v Zagrebu. Izgancem sta se pridružila predsednik Slovenskega doma Darko Šonc in sin slavljenca Darko.

Stane Kerin je rojen 9. novembra 1924 v Velikem Podlogu pri Krškem. Leta 1941, ko je imel 17 let, je bil z očetom in sestro izgnan v Nemčijo. Najprej so jih namestili v grad Lampertswalde, od tam pa so jih premestili v taborišče Mügeln. Po dveh letih dela v mlekarnstvu je bil leta 1943 v Dresdnu rekrutiran v nemško vojsko, vendar so ga istega leta vrnili v

Stane Kerin (tretji z desne) v družbi Ane Marič, Marije Bijelič, Darka Šonca, Staneta Kerina, Slavka Alojza Kramarja, Ivanke Nikčević (z leve). Foto: Jozefa Bogolin

taborišče, in sicer v Reichenau (današnje Bogatynio na poljsko-nemško-češki tromeji). Tam mu je leta 1944 umrl oče. Do konca vojne je delal v gradbeništvu. Danes Stane živi sam, tudi kuha si, po-

čuti se dobro, čeprav mu pešajo noge. Vedno mu je v oporo sin Darko, mizar-ski obrtnik. Še vedno rad pride v Slovenski dom, da z rojaki pokramlja ob dobri kapljici. (KraS) 🍷

Dobrodelnost

Miniaturne fotografije za človekoljubne namene

11. decembra je bilo v Slovenskem domu veselo in polno barv, saj so bile razstavljene miniaturne fotografije, prispelih na natečaj 7. salona Miniature, v katerih je z zanimanjem uživalo veliko obiskovalcev.

Navzoče so nagovorili predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**, predsednik organizatorja razstave - združenja Fijaker in član Slovenskega doma **Rolando Nikčević**, kot tudi predsednik žirije **Krešimir Mehičič**, ki je podelil nagrade in poudaril, da je na natečaj prispelo 135 del 57 avtorjev. Klepet, druženje in komentiranje razstavljenih

del so se nadaljevali ob milih melodijah **Igorja Kerića** na sintesajzerju, ob katerih so nekateri celo zaplesali. Za nakup miniaturne fotografije je vladalo veliko zanimanje. Najbolj pomembno je, da bo šel izkupiček v prave roke, saj so ga organizatorji namenili združenju Ozana, ki skrbi za otroke z razvojnimi težavami in invalidnostjo. (akm) 🍷

Žirija je imela težko nalogo: prvo nagrado je v močni konkurenci prejel Nenad Martić za izvirno fotografijo baletke.

Z otvoritve razstave. Vse foto: akm

Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc, predsednik Fijakerja Rolando Nikčević in predsednik žirije 7. salona Miniature Krešimir Mehičič (z leve).

Petkovi srečanja

Novembrsko in decembrsko veselje na prvi petek

Praznovanje prvega novembrskega petka smo prestavili na 10. november, saj so na dan mrtvih in praznik vseh svetih obiskujemo grobove, tudi zunaj Zagreba. Zadnjič letos pa smo se zbrali na prvi decembrski dan, ko je bil tudi prvi petek v mesecu.

Novembrski program je vodila **Irena**, ker je **Slavko** odšel na martinovanje. Zbrala se je kar prijetna družba, v kateri so bile tudi štiri slavljenske: **Mira, Danica, Verica** in **Lojzka**, ki so nam s svojimi zgodbami popestrile program. Prišel je tudi **Tone Vrbnik**, ki nam je razložil ozadje martinovanja. Legenda pravi, da je bil Martin pobožen in sramežljiv mož. Ko so mu hoteli sporočiti, da je izvoljen za škofa, je pobegnil in se skrnil med gosi. Te pa so začele na ves glas gagati in so ga tako izdale. Zato je gos postala obredna jed za martinovanje, zraven pa sodi mlado vino, ki v tem času dozori iz mošta. Stari pregovor pravi: Prišel bo, prišel bo sveti Martin, on ga bo krstil, jaz ga bom pil. Tako smo tudi mi nazdravili svetemu Martinu in našim slavljenkam, pojedli dobrote, ki jih je bila polna miza. Čeprav ni bilo gosi, se nam je vse lepo prileglo, ženket kozarcev se je med petjem in smehom še dolgo nadaljeval.

Oh, kako hitro beži ta čas

Zunaj je precej mrzlo, ali se bomo zbrali in kdo je danes slavjenec, se sprašujemo navzoči na decembrskem petku in gledamo na uro. Prišlo nas je kar lepo število, 16 članov, a nobeden ni slavjenec. Pa nič zato. Smo kar sami začeli. Naš vodja Slavko je pripravil pravi miks: kulturno, zabavno in poučno. Priključili sta se še dve članici, ki sta prebrali priložnostne recitacije in to bi bilo za enkrat dovolj. Ampak ne. V dvorano sta prišla rdeča noska – humanitarca. Eden je Slovenec in drug Hrvatica. Pojasnila sta, kakšno delo opravljata, ne brez težav, a se na koncu se dobro izteče, ker prevlada ljubezen

Slavljenske: Lojzka, Verica, Danica in Mira v družbi vodje programa Irene (z leve).

Slavko in Milka sta se prelevila v Rdeče noske. Obe foto: Ninoslav Lah

in razum do tistih, ki jim je pomoč potrebna. Velik aplavz je potrdil, da je akcija uspela in pridobila še nekaj novih članov med nami. Za zaključek smo nazdravili s šampanjcem, zazvenela je naša lepa domača pesem, kakor v oddaji Po naših željah. Verjemi-te, lepo je biti v takšni družbi, saj pozabiš na vse, kar te teži, in vesel, nasmejan in poln lepih vtisov zapuščaš naš drugi dom - Slovenski dom. Pa na svidenje v novem letu 2018!

Ivanka Nikčević 🗣️

Srečanje romarjev

Slovenski in hrvaški verniki skupaj v Stični

Krona jubilejnega praznovanja Marijinega prikazanja v Fatimi je bilo vseslovensko romanje v Stično 14. oktobra, kamor so s štiridesetimi avtobusi prišli tudi hrvaški katoliki. Pred okoli šest tisoč verniki je mašo na prostem daroval nadškof Stanislav Zore.

Ko vladajoča politika v času odprtih vprašanj ne more najti skupnega jezika, je katoliška cerkev poskusila poudariti, kar družbi oba naroda, to so vera, Marijina svetišča in samostanska središča. Varaždinski škof msgr. **Josip Mrzljak** je dejal, da je rožni venec najmočnejše orožje na svetu, ki lahko uniči vsako zlo in sovraštvo ter širi ljubezen: »Mi želimo živeti v miru in prijateljstvu, zato mi je danes v zadovoljstvo reči, da smo Hrvati in Slovenci kot sosedi stoletja živeli v dobrih sosedskih odnosih in se medsebojno obiskovali v naših svetiščih, posebno Marijinih: v Mariji Bistrici, na Brezjah, Ptujski gori in na Trsatu. To so preprosto kraji, ki zbirajo, kjer se pravzaprav ne poznamo po narodnosti,

ampak se prepoznavamo, ko stopamo pred kip Blažene Device Marije, in po tem, kaj nam danes govori.« Slavje so poleg molitve popestrili pesem, narodne noše obeh narodov ter simbolni darovi. Slovenskim škofom so hrvaški verniki podarili repliko Matere Božje iz Marije Bistrice, hrvaški škofi pa so od slovenskih vernikov prejeli Marijine kapelice. Predsednik pripravljalnega odbora je bil škof dr. **Stanislav Lipovšek**, koordinator stiške slovesnosti pa dr. **Janez Gril**.

(-poj-) 🗣️

V senci arbitražne zadrege odpiranje drugih vprašanj

Državni zbor je s sprejetjem svežnja štirih zakonov konec novembra nadaljeval priprave na uresničitev arbitražne razsodbe o meji. Glede pat položaja, ki je nastal okoli arbitraže, med državama posreduje prvi podpredsednik Evropske komisije Frans Timmermans. 19. decembra pa se je v Zagrebu končno odvil sestanek premierjev Mira Cerarja in Andrije Plenkovića.

V pričakovanju dogovora o mejnem vprašanju v skladu z arbitražno sodbo, ki smo jo v Novem odmevu že predstavljali, v tokratni kroniki povzemamo druge zanimive dogodke.

O odlaganju radioaktivnih odpadkov

Na seji meddržavne komisije za izvajanje določb slovensko-hrvaške pogodbe o Nuklearni elektrarni Krško (Nek), ki je potekal 21. novembra v Krškem, je hrvaška stran sporočila, da slovenski načrt iz leta 2015, ki predvideva odlaganje radioaktivnih odpadkov na slovenski strani meje, ni sprejemljiv, saj Hrvaški prinaša premalo koristi. Nove smernice bo skupni odbor pripravil do maja prihodnje leto. Skrajni rok je leto 2023. Na sestanku sta sodelovala pristojna ministra **Peter Gašperšič** in **Tomislav Čorić**.

O prenesenih deviznih vlogah

Zagreško županijsko sodišče je novembra na drugi stopnji odločilo v škodo Ljubljanske banke (LB) in NLB v eni izmed tožb Zagrebačke banke (Zaba) glede prenesenih deviznih vlog. Naložilo jima je plačilo več kot 492.000 evrov z obrestmi. Slovenija je v odzivu Hrvaško pozvala k spoštovanju medna-

rodnih obveznosti iz memoranduma z Mokric. S tem dokumentoma sta se Slovenija in Hrvaška 11. marca 2013 zavezali, da bo vprašanje prenesenih vlog urejeno v okviru nasledstvenega sporazuma.

O stroških mejnega nadzora

Hrvaški policisti na 39 cestnih mejnih prehodih uporabljajo prostore slovenskih policistov. Zanj letno plačuje 54.708 evrov oziroma povprečno 117 evrov za enega na mesec. Dejanski stroški upravljanja teh prehodov pa na letni ravni dosežejo 273.415 evrov. Na mejnih prehodih Hotiza in Radovica so slovenski policisti v hrvaških objektih, Slovenija pa hrvaški strani ne plačuje obratovalnih stroškov. V sedmih primerih policiji delujeta ločeno, vsaka v svojem objektu oziroma v svoji državi.

O sodelovanju v turizmu

29. novembra sta se v Planici sešla ministra **Zdravko Počivalšek** in **Gari Capelli**. Dogovorila sta se za nadaljevanje dobrega sodelovanja pri skupni turistični promociji obeh držav na oddaljenih trgih ter podprla sodelovanje na področju revitalizacije Vonarskega jezera.

Jasenovac

Venec in maša v spomin na žrtve taborišča

Predsednik državnega zbora (DZ) Milan Brglez je kot doslej najvišji predstavnik slovenske države in kot prvi predsednik DZ-ja 28. oktobra položil venec v nekdanjem ustaškem taborišču v Jasenovcu. 20. novembra pa je tam daroval mašo celjski škof dr. Stanislav Lipovšek.

V Jasenovcu so v času NDH-ja zgolj zaradi njihove rasne, narodne ali ideološke pripadnosti usmrtili na tisoče ljudi. V ustaškem taborišču je bilo zaprtih tudi okoli 400 Slovencev. Ubityh je bilo 266 slovenskih taboriščnikov, od tega osem duhovnikov iz lavantinske, zdaj celjske, škofije in mariborske nadškofije. "Ne bom rekel, da je država spomin na to dogajanje pustila ob strani, mislim pa, da je treba nekako obeležiti spomin na grozodejstva na širšem območju, kjer so padli in bili ubiti Slovenci padli, je v Jasenovcu dejal Brglez.

Ivo Pejaković, ravnatelj spominskega parka Jasenovac pa je dejal: "V interesu celotne družbe je, da se zločini iz 2. svetovne vojne jasno obsodijo, in sicer holokavst in genocid, da bodo mlade generacije lahko imele do tega obdobja zgodovine jasno stališče in da bodo lahko jasno obsodile nacizem, fašizem in ustaštvo." V delegaciji, ki je ob dnevu mrtvih v Jasenovcu položila venec, sta bila tudi slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez** in predsednik borčevske organizacije **Tit Turnšek**.

Mašo za žrtve taborišča Jasenovac pa je 20. novembra po naročilu Slovenske škofovske konference daroval celjski škof dr.

Stanislav Lipovšek. V spremstvu krajevnega škofa dr. **Antuna Škvorčeviča** je škof Lipovšek najprej molil na grobu žrtev Jasenovca, nato je bila v župnijski cerkvi maša zadušnica, pri kateri so poleg domačega škofa, domačega župnika, jasenovskega pevskega zbora sodelovali tudi duhovniki dekanije Novska.

(sta/poj/jpt)

Predsednik slovenskega parlamenta Milan Brglez v Jasenovcu. Foto: DZ RS

Borut Pahor vstopil v drugi predsedniški mandat

22. decembra je Borut Pahor s prisego pred poslanci nastopil svoj drugi predsedniški mandat. V drugem volilnem krogu 12. novembra ga je podprlo 53 odstotkov volivcev, medtem ko je njegov izzivalec Marjan Šarec zbral 47 odstotkov glasov.

K takšnemu izidu so prispevali tudi glasovi iz tujine, kjer je na diplomatsko-konzularnih predstavništvih glasovalo 4799 volivcev. Ti so več kot 70 odstotkov glasov namenili zmagovalcu volitev Borutu Pahorju. Volitve se

Novi-stari predsednik Borut Pahor. Foto: UP RS

bodo v zgodovino vpisale po klavrnih udeležbi. Od 1.713.473 volivcev jih je svoj glas v drugem krogu oddalo le 721.894, kar je 42 odstotkov upravičencev. (jpt)

Odmevno predavanje slovenske veleposlanice

Veleposlanica Slovenije na Hrvaškem Smiljana Knez je 8. novembra v organizaciji Hrvaškega diplomatskega kluba v prostorih Hrvaškega društva književnikov v Zagrebu predavala o slovenski zunanji politiki.

Glede spora o meji je povedala, da gre za odprto vprašanje samo do tiste mere, ko se nanaša na izvajanje junjske arbitražne sodbe. Kot je še poročala agencija Hina, je veleposlanica dejala, da si Slovenija želi nadaljevanje pogovorov z golj o podrobnostih uveljavitve odločitve arbitražnega sodišča, pri čemer pričakuje, da bo Hrvaška ponudila konkretne predloge. »Na mizi je nekaj, kar je treba uveljaviti in stopiti naprej,« je poudarila. Komentator Jutarnjega lista je izpostavil veleposlaničine argumente za dose-

go dogovora: »Zaradi odprtih vprašanj, predvsem spora o meji, raven zaupanja med državama ni visoka, posledično znotraj EU ne sodelujemo, kot je treba«. Komentator je zapisal, da sta običajne diplomatske izjave presegle še veleposlaničini sporočili o schengnu in Pobudi treh morij. Glede schengna je Knezova spomnila, da ima Hrvaška dolgo in neurejeno mejo z Bosno in Hercegovino, zelo zapleteno situacijo na meji s Srbijo ter da je "treba vedeti, kje so meje". Glede pobude hrvaške predsednice **Kolinde Grabar-Kitarović** o povezovanju 16 držav na območju med Baltikom, Jadranom in Črnim morjem, pa je veleposlanica podala oceno, da "ni slaba". Obenem je dejala, da mora imeti proces značaj vključevanja, da ga ne bi gledali kot takšnega, ki ustvarja delitve znotraj EU. "Pobuda mora v svoje delovanje bolj vključiti Evropsko komisijo," je dejala Knezova. (sta/jpt)

Smiljana Knez. Foto: Tom Dubravec/CROPIX

Intervju

Željko Žarak: Oba naroda družiti planinstvo, v alpinizmu pa ste Slovenci daleč naprej

Željko Žarak je eden tistih, za katere lahko rečemo, da živi s hribi in gorami. S planinstvom se ukvarja že več kot 40 let. Leta 1979 je hodil v alpinistično šolo in ena od njegovih »hribovskih aktivnosti« so tudi knjige s potopisno in pustolovsko tematiko, ki izhajajo v njegovi založniški hiši Libricon iz Zagreba. V prostem času tujim planincem razkriva lepote hrvaških pogorij in vrhov.

Povod za pogovor je petletnica Alpinističnih četrtkov, ki so slovensko-hrvaškemu prijateljstvu vtisnili poseben pečat, v Slovenski dom pa privabili neverjetno število ljubiteljev narave, planinstva, gora in neba. Kot pobudnika teh dogodkov smo ga najprej vprašali, kako sam vidi takšen odziv.

- Hrvaški in slovenski alpinisti že od nekdaj plezajo skupaj. Danes se v glavnem dogovarjajo individualno, pred razpadom skupne države, do 90. let prejšnjega stoletja, pa so jih povezovalе zvezne odprave. Na alpinističnih četrtkih hrvaški javnosti prikazujemo aktualni trenutek slovenskega alpinizma, mlajšim tudi del zgodovine. Torej postrežemo z informacijami. Slovenski alpinizem je na zelo visoki svetovni ravni in ta predavanja lahko samo motivirajo plezalce na hrvaški alpinistični sceni. To je tisto, kar povezuje. Ni pa edino. Pomembno je tudi tkanje osebnih vezi. Po predavanjih

O vrhunskem plezanju: Morda ravno število vrhunskih slovenskih alpinistov kaže bistveno razliko med alpsko in nealpsko deželo, med Slovenijo in Hrvaško.

so slovenski in hrvaški alpinisti vedno šli kam skupaj, na pivo, na kavo. Menim, da ta druženja nudijo priložnost, da se slovenska in hrvaška alpinistična scena povežeta.

■ **Za Slovence velja, da so planinci. Najbrž to lahko – čedalje bolj - rečemo tudi za Hrvate?**

Če gledamo formalno, je hrvaška planinska organizacija starejša od slovenske. Torej Hrvati so bili od nekdaj planinci, toda način in pristop v obravnavi zgodovine hrvaškega planinstva sta drugačna. Tudi predanosti planinstvu ni mogoče primerjati, zlasti ko gre za plezanje in alpinizem. Obstajajo alpske in nealpske dežele, to je dejstvo, in ne da se primerjati planinstva v deželah, ki nimajo Alp, z deželami, ki jih imajo. Ni mogoče doseči iste ravni povezanosti z gorami, kot je to v Franciji, Italiji, Avstriji in Sloveniji, ki imajo Alpe. Hrvaška ima dolgo tradicijo planinstva, kar pa zadeva alpinizem, ne more parirati Sloveniji. V nobenem primeru. Morda ravno alpinizem kaže to bistveno razliko med alpsko in nealpsko deželo. Torej število vrhunskih alpinistov, ki jih je dala Slovenija, je neprimerljivo večje od števila hrvaških alpinistov, ki so nekaj dosegli na mednarodnem prizorišču.

Pomemben dosežek alpinističnih večerov: Hrvaški javnosti smo pokazali, do kod seže slovenski alpinizem, mlajšim smo omogočili tkanje novih vezi.

■ **Kaj lahko poveste o nekdanjih skupnih projektih?**

V nekdanji Jugoslaviji so bile zvezne odprave, v kateri so sodelovali predstavniki vseh republik. Tako je bila sestavljena tudi ekspedicija na Mt. Everest leta 1979, v kateri so bili tudi Hrvati in Bosanci. Toda jasno je bilo, da so bili okostje odprave Slovenci. Pozneje se je v jugoslovanskih odpravah tu in tam pojavil kakšen Hrvat, morda dva ali tri. Prvzaprav je bil stalni član le **Stipe Božić**. Po razpadu Jugoslavije je šel razvoje slovenske scene v

O prihodnosti Alpinističnih četrtkov: »Pokrili« smo praktično vse. A bi bilo škoda ne nadaljevati. Prihajajo novi ljudje, nova doživetja.

svojo smer. Zgodila se je eksplozija zelo dobrih slovenskih alpinistov. Govorim o pokojnima Frančku Knezu, Janezu Jegliču in drugih, katerih dosežki so bili takšni, da jim hrvaški alpinisti niso mogli priti niti blizu. Na Hrvaškem ni bilo nikogar, ki bil zmožgal sodelovati na takšnih odpravah.

■ **Skupnih odprav, kot smo jih poznali, ni več, so pa nove oblike povezav.**

Kar veseli, je nova generacija alpinistov, ki smo jih spoznali na zadnjih dveh srečanjih v Slovenskem domu. V mislih imam slovensko-hrvaško navezo Nastje Davidove in Ive Božić, tudi Luka Krajnc je plezal s hrvaškimi alpinisti. Veliko je plezalcev v suhi steni, ki skupaj plezajo, toda to niso odprave, ki smo jih poznali, ki so bile velike in jih je financirala država. Danes so te vezi drugačne, mladi ima-

jo drugačen stil, nič ni tako formalizirano kot nekoč..., pa vendar ljudje plezajo skupaj.

■ **Ste po petletnem ciklusu alpinističnih četrtkov zadovoljni? Takšna kontinuiteta v predstavljanju vrhunskih alpinistov je prej izjema kot pa pravilo? Bo šlo naprej?**

»Pokrili« smo vse segmente alpinizma: zimski, poletni, ledni, s tem pa zadovoljili tiste, ki imajo raje velike odprave in samotne kraje. »Pokrili« smo različne generacije, in dobršen del slovenske alpinistične scene, ne samo današnje, temveč tudi izpred 30 ali 40 let. Lahko smo zadovoljni, ker smo imeli kontinuiteto, v povprečju tri alpinističnih četrtkov na leto. Škoda bi bilo ne nadaljevati. Prihajajo novi ljudje, novi uspehi.

Agata Klinar Medaković

O skupnih odpravah nekoč in danes: Velikih odprav, ki bi jih financirala država, ni več, mladi imajo drugačen stil, nič ni tako formalizirano kot nekoč..., pa vendar plezajo skupaj.

Mirko Butković: Slovenski majstori podigli nivo karlovačke industrije

Za Novi odmev razgovarali smo sa Mirkom Butkovićem, autorom knjige Veliki rat na Soči i slovenski Primorci u Karlovcu, koja je povodom stogodišnjice prvog svjetskog rata izašla na slovenskom i hrvatskom jeziku. »Iza ove knjige povijest ostavljam povjesničarima,« kazao nam je doktor strojarstva o svom izletu među povjesničare te objasnio razloge svog zanimanja za primorske Slovence u Karlovcu.

- Najvažniji razlog je, što je moj otac primorski Slovenac sa zanimljivom poviješću. Drugi je, što je taj dio povijesti Karlovca dosta nepoznat, a vezan je uz prvi svjetski rat u kojem su se Karlovčani borili baš na području Soče i Gorice, te se to ispreplelo u tužne i lijepe događaje vezane uz oba naroda. Treće, moj karlovački školski kolega **Josip Pavlič**, koji sada živi u Solkanu, i koji je inicirao mnoge akcije na povezivanju Karlovca i Goriškog kraja, animirao je i mene. Četvrto, već sam deset godina u mirovini i imam konačno vremena da pišem, što nisam mogao dok sam se bavio drugim poslovima i pisao stručne knjige.

■ Zašto obrađujete obitelj Jakil?

Oni su posebno interesantna obitelj vezana uz Karlovac. Bili su tvorničari kože u Rupi, mjestu desetak kilometara južno od Gorice. Moj djeda je bio kod njih skladi-

Mirko Butković. Foto: osobni arhiv

štar kože i prvi susjed. Oni su kupili pro-palu tvornicu kože u Karlovcu još 1912. i od tada su je razvijali.

■ Po čemu su Jakili značajni za Karlovac?

- Proširili su djelatnost i na proizvodnju cipela i postali poslije prvog svjetskog rata najugledniji tvorničari u Karlovcu. Poslije smrti Andreja Jakila, njegovi sinovi Julij i Josip su nastavili i širili djelatnost na cijelu Hrvatsku i Sloveniju. Julij je osnovao Gospodarsku komoru u Karlovcu 1927. i bio njen predsjednik do 1941. Oni su u prvom svjetskom ratu zbrinuli mnoge slovenske porodice u Karlovac, a dolaskom fašizma u Italiju su prihvatili i zaposlili emigrante iz tog kraja, koji je pripao Italiji, a i danas je većim djelom u Italiji.

■ Kako su Primorski Slovenci prošli u drugom svjetskom ratu u Karlovcu?

Primorski Slovenci su gotovo svi bili žrtve fašizma u Italiji, te je kod njih bilo prirodno da su bili antifašisti. Kad je stvorena Nezavisna država Hrvatska uz pomoć talijanskog i njemačkog fašizma, mnogi su simpatizirali i pomagali partizanski pokret. Zbog toga je likvidiran Julij Jakil u Jasenovcu 1942. i Just Povodnik u Karlovcu 1944. U partizanima je poginuo Rudolf Jančić, a Ivo Tomšić je bio sekretar partije za Karlovac, poslije likvidacije Marijana Čavića. Ivo je također poginuo u partizanima.

■ Po čemu su značajni ostali primorski Slovenci za Karlovac?

Oni su gotovo svi bili majstori kožarske, obućarske, metalske i stolarske struke. Kad su Jakili došli u ekonomske teškoće 1936., mnogi majstori su pokrenuli vlastite pogone ili otišli raditi kod drugih tvorničara u Karlovcu, tako da su po-

Mirko Butković, dr. sc. strojarstva, prof., rođio se u Karlovcu 1936. Nakon završene karlovačke gimnazije diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. Studirao je i u SAD-u, gdje je također magistrirao. Radio je u Jugoturbini (direktor Instituta), Veleučilištu u Karlovcu (rektor), Tehničkom fakultetu u Rijeci (redoviti profesor u trajnom zvanju). Redoviti je član Hrvatske akademije tehničkih znanosti (sada emeritus), zastupnik u Hrvatskom saboru (1993. – 1997.). Objavio je više od 100 znanstvenih i stručnih radova i dvije stručne knjige. Popularizator je znanosti i prirode s preko 100 javnih predavanja. U slobodno vrijeme bavi se tenisom, planinarenjem i fotografijom. Oženjen je Barbarom Jarnević, knjižničarkom, s kojom ima dvoje djece, Mladena i Gorana.

digli opći nivo i konkurentnost karlovačke industrije. To vrijedi i za njihove potomke, koji su se potpuno integrirali u karlovačku sredinu, pogotovo što je većina Slovenaca i Slovenki bilo oženjeno i udato za Karlovčanke, odnosno Karlovčane.

■ Kako ste došli na ideju da se spomen ploča obitelji Jakil postavi na njihovu kuću u Karlovcu?

To je došlo spontano kod jednog intervjua za Kaportal s novinarom Mariom Bakićem, lanjske godine. Tada sam imao ideju da se postavi na mjesto bivše tvornice koju je kupio Lidl, ali oni to nisu dozvolili. Na sreću Jakili su imali dvije palače u Karlovcu, koje i sada postoje, te smo postavili na kuću Andrije Jakila. Imao sam veliku potporu Slovenskog doma Karlovac, u stvari, to je naš zajednički projekt, jer sam ja član Slovenskog doma. Zatim grada Karlovca, posebno dogradonačelnika Dubravka Delića, Županijske gospodarske komore Karlovac i Rotari kluba Karlovac, čiji je član bio Julij Jakil od 1935. do 1941.

Marina Delač-Tepšić

Krepitev vezi

Nov mandat sveta vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu

V predsedniški palači v Ljubljani je 5. decembra potekala prva seja sveta vlade za Slovence v zamejstvu v novem petletnem mandatu. Sejo je sklical in vodil premier Miro Cerar, iz Hrvaške pa sta se je udeležila nova članica Barbara Riman in Darko Šonc, ki je v svetu že tretji mandat.

Člani sveta so predstavili položaj in razvojne možnosti slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah in opozorili, da ne uživajo vseh pravic, ki jih imajo na podlagi mednarodnih sporazumov in nacionalne zakonodaje.

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc** je poudaril vlogo povezovalnega člana, ki jo ima zamejska sloven-

Člani sveta za zamejce s premierjem Mirom Cerarjem. Foto uszs.gov.si

ska skupnost: »Z ohranjanjem kulture in jezika želimo širiti kulturno-gospodarski prostor s poudarkom na mladih,« je še dejal. Barbara Riman je govorila o vzdušju med Slovenci na Hrvaškem, ki je po njenem mnenju razmeroma slabo. Zakonski okviri so dobri, a težko uresničljivi. Tipičen primer so slovenski vrtci na Hrvaškem. Leta 2011 se je denimo na Reki začel izvajati skrajšan predšolski program z dvema urama slovenščine na teden, ki pa je v naslednjem šolskem letu zamrl, ker je ravnateljica "pozabila" povedati staršem, da imajo to možnost. Zdaj program spet poteka, obiskuje ga osem otrok, vendar še ni celodnevni ali dvojezični, kot je bilo obljubljeno. »Ni enostavno biti Slovenec (ali manjšin'c) na Hrvaškem,« je dejala. Omenila je tudi slabo cestno povezavo in predlagala razmislek o izgradnji ceste Postojna-Jelšane. (uzsvzps/jpt) 🗨️

Člani sveta za zamejce: Rudi Pavšič, Walter Bandelj, Tamara Blažina, Igor Gabrovec (Italija), Valentin Inzko, Manuel Jug, Gabriel Hribar, Bernard Sadovnik, Suzana Weitlaner, Sebastian Walcher (Avstrija), Jože Hirnök, Erika Köleš Kiss (Madžarska), Darko Šonc, Barbara Riman (Hrvaška) ter ministri Karl Erjavec (zunanje zadeve), Anton Peršak (kultura), Maja Makovec Brenčič (izobraževanje, znanost in šport), Zdravko Počivalšek (gospodarski razvoj in tehnologija), Dejan Židan (kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana).

Reka

Sedem desetletij Slovenskega doma KPD Bazovica

Osrednja proslava ob 70-letnici reške Bazovice je potekala 18. novembra v Hrvaškem kulturnem domu na Sušaku, kjer so obiskovalce sprejele članice mladinske skupine v slovenski narodni noši, za glasbo je skrbe Trio Lipa iz Buzeta, na ogled pa je bila tudi dokumentarno-fotografska razstava o dejavnosti društva.

V polni dvorani so navzoče – med njimi so bili tudi člani več slovenskih društev –, nagovorili predsednik KPD Bazovica **Zvonimir Stipetić**, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**, reški župan **Vojko Obersnel**, namestnik primorsko-goranskega župana **Petar Mamula**, saborska poslanka **Ermina Lekaj Prljaskaj**, ki poleg svoje, albanske manjšine, formalno zastopa tudi bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko narodno skupnost, slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez** in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc**. Poudarili so predvsem vpetost društva v okolje in njegovo povezovalno vlogo. V programu, ki sta ga vodila Eva Ciglar in Vitomir Vitaz, so nasto-

pili MePZ pod vodstvom Zorana Badjuka, folklorna in glasbena skupina ter operni pevec Luka Ortar in pianistka Ana Antonelli. Posebej so na odru razveselili malčki,

spodbuden obet za prihodnost. Zvonimir Stipetić se je zahvalil vsem, ki so soustvarjali bogato dejavnost društva in dvanajstim članom podelil zlata priznanja in plakete,

Nagovor predsednika društva Zvonimirja Stipetića. Foto: Andrej Hromin

najprej seveda 88-letnemu pevcu Jožetu Grlici Pepiju, ki skupaj z društvom in zborom praznuje sedemdesetletnico neprekinjenega delovanja! Večer je sklenil MePZ z venčkom slovenskih, druženje pa se je nadaljevalo ob pesmi in plesu.

Osrednji proslavi sta sledili še razstavi: 20. novembra v galeriji Principij Fotografski poet gora, posvečena Jaki Čopu, in 28. novembra v društvu dobrodelna razstava Tudi ti si angel samorastniškega slikarja Janeza Štrosa.

Marjana Mirković, povzeto iz glasila Sopotja, december 2017

Zanimiva razstava staroste slovenskega alpinizma Jake Čopa. Foto: Marjana Mirković

Prisrčen nastop najmlajših. Foto: Marjana Mirković

Zora Ausec: steber slovenstva na Reki

Društvo je ob ustanovitvi oktobra 1947 delovalo kot podružnica zagrebškega Slovenskega doma. Združevalo je tudi številne rojake s Primorske in verjetno je to botrovalo izbiri imena. Bazovica je vas nad Trstom, kjer so leta 1930 ustrelili štiri domoljube, zato velja za simbol slovenskega upora proti fašizmu. S Primorske je bila tudi učiteljica Zora Ausec, ki si je kot prva predsednica postavila za cilj oblikovati slovenski oddelek na reški osnovni šoli in pridobiti prostore za delovanje društva. Oboje ji je uspelo leta 1950, dotedanji Kulturni dom Giuseppe Carabino – vila z vrtom, nekdej v lasti Milana Gorupa, sina znanega reškega izjemno bogatega poslovnega Josipa Gorupa –, je postal Slovenski dom in do danes zbirališče reških rojakov, nekaterih že s četrto generacijo, ki so ga uredili in vzdrževali predvsem s prostovoljnimi delom. Slovenski dom je bil odprt 23. septembra, dan pozneje pa na reški šoli Matteotti – danes je tam fakulteta za pomorstvo –, še slovenski oddelek nižjih razredov. Za to si je Zora Ausec prizadevala več let in prošnje pisarila vse do maršalata. Pouk je deloval le tri leta, je pa društvu zagotovil pomemben podmladek in jedro članstva, dejavnega še danes. Zora Ausec je društvo povezala z rojaki iz gledališča, ki so pomagali postaviti temelje za prihodnje. Pestro in bogato delovanje je sedem desetletij soustvarjalo več sto rojakov.

Šibenik

20 let društva Slovencev Dr. France Prešeren

Člani društva Dr. France Prešeren so 20. rojstni dan proslavili z dvema dogodkoma: med 14. in 25. novembrom je bila na ogled razstava izdelkov članic krožka Pridne roke, ki ga vodi Jadranka Grbelja, 20. novembra pa je v Mestni knjižnici Juraja Šižgorića potekala slovesna prireditev.

Uvodoma so Prešernovke zapele Prešernovo pesem Luna sije, **Simona Grgas Tucilo** pa je recitirala njegovo pesem V sili spomina. Tako so se poklonile spominu na največjega slovenskega pesnika, čigar ime nosita društvo in pevski zbor.

Predsednica društva **Karmen Donđivić** se je v pozdravnem govoru zahvalila prvi predsednici društva **Gabrijeli Mikulandra** za njeno požrtvovalno delo. Nato so društvu čestitali visoki gosti, vsi z iskrenimi željami, da bi še naprej prispevalo k povezanosti med narodoma, ne le na področju kulture, temveč tudi na področju turizma in gospodarstva.

Program, ki ga je vodila dolgoletna prijateljica društva **Nadja Malovrh** z Vrhnike, je bil obogaten z glasbo in poezijo. Prešernovke so zapele pet pesmi, dve slovenski in tri hrvaške. Članica društva, pesnica in hkrati predstavnica slovenske manjine za Šibensko-kninsko županijo **Mojca Bareša** je recitirala svoje pesmi, in sicer dve slovenski in eno hrvaško. Naslednja recitatorka je bila mlada članica društva **Kristina Polić**, učenka 7. razreda OŠ Petar Krešimir četrti iz Šibenika. Recitirala je pesem Toneta Pavčka Preproste besede. Karmen Donđivić je v spomin na veliko prijateljico društva, šibensko amatersko slikarko, igralko in

pesnico Nevo Šikić Baranović, ki nas je lani zapustila po dolgi bolezni, prebrala dve njene pesmi: eno, ki jo je posvetila Slovenkam v Šibeniku, in eno, ki je bila prevedena v slovenščino.

ŽPZ Prešernovke z vodjo programa Nadjo Malovrh (skrajno desno).

Nastop mlade članice društva Kristine Polić. Obe foto: Darijana Aužina

Nadja Malovrh je društvu izročila priznanje v imenu PD IC – MePZ Ivana Cankarja Vrhnika ter mu prenesla pozdrave zbora in zborovodje **Lovra Groma**. Mešani pevski zbor splitskega Triglava je pod vodstvom profesorice **Tatjane Kura-**

ica zapel osem pesmi, za konec pa so jim se pridružile Prešernovke, da so skupaj zapeli venček slovenskih narodnih.

Prireditelj je najlepše na kratko opisal nekdo v knjižnici, ko je rekel, da je društvo preslo šibeniško knjižnico, saj je bila dvorana skoraj premajhna za vse. Proslave so se udeležili tudi visoki gostje: veleposlanica **Smiljana Knez**, sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudi Merljak**, namestnik župana Šibenika **Paško Rakić**, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**, predsednik društva Triglav iz Splita **Cveto Šušmelj**.

Po prireditvi se je slavlje nadaljevalo v prostorih društva, kjer so hrana in sladice krožka Pridne roke napolnile trebušček, prijetno druženje in pesmi pa so napolnile srce in dušo.

Mojca Bareša 🗨️

Prvih dvajset let

V Šibeniku, starem Krešimirjevem mestu, v srcu s soncem okopane Dalmacije, ob šumenju valov, šelestenju dišečih borov, se je srečala skupina slovenskih zaljubljenec v pesem, poezijo, ročna dela in narodne običaje. Bilo je leta 1997. Od takrat vneto delujejo v Kulturnem društvu Slovencev Dr. France Prešeren. Negujejo slovenske običaje in zelo radi zapojejo tako slovenske kot dalmatinske pesmi. Danes v društvu deluje več krožkov, med njimi krožek Pridne roke, ŽPZ Prešernovke in planinski krožek Ljubitelji narave.

Buzet

Društvo Lipa proslavilo 10. rojstni dan

Društvo Lipa je 18. oktobra v krajevnem muzeju v starem jedru Buzeta praznovalo deseti rojstni dan. S prireditvijo, na kateri so nastopili člani Lipe in Hrušiški fantje iz Brkinov, so se začeli tradicionalni dnevi slovenske kulture v hrvaški Istri.

Fantje s Hrušice so naši čezmejni sosedi in prijatelji. Hrušica leži na meji s Čičarijo, tam govorijo "čicko narečje" in so zgodovinsko tesno povezani z Istro. Povabilo, da nam s pevskim nastopom polepšajo praznik, je razumljivo, saj z glasbo najlažje ohranjamo vez s slovenskim jezikom, tradicijo in običaji. V programu je nastopil tudi vokalno-instrumentalni trio, ki deluje v okviru društva. Posebej nas je razveselil podmladek. Učenke dopolnilnega pouka slovenščine so predstavile legendo o nastanku Cerkniškega jezera, učenci slovenskega jezika in kulture v osnovni šoli pa so proslavo obogatili s tremi recitacijami in glasbeno točko, Na koncu je bila odprta skupna fo-

tografska razstava učencev slovenščine. Med gosti sta bila tudi namestnik slovenske veleposlanice na Hrvaškem **Marko Rakovec** in **Rudi Merljak** z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. SKD Lipa šteje okoli 60 članov. Prva leta delovanja društva sta bili osnovni nalogi širjenje članstva in ohranjanje jezika. Prva predsednica je bila **Draga Klarič**, podpredsednica pa **Smilja Marinac**, ki je bila tako vztrajna, da je društvo obstalo. Pred slabimi tremi leti je predsednik postal **Boris Grželj**. Glavna naloga novega vodstva je aktiviranje slovenske manjšine v Buzetu, sodelovanje z lokalnimi oblastmi ter slovenskimi in hrvaškimi institucijami, v sodelovanju s katerimi je bil v

Nastop učenik dopolnilnega pouka slovenskega jezika: Hana Cotić, Laura Blažević, Keira Krančič Golojka (z leve) z Borisom Grželjem.

lanskem šolskem letu uveden v buzetski osnovni šoli uveden pouk slovenskega jezika in kulture po modelu C. Pouk vodi učiteljica **Andreja Šlosar**. Dopolnili pouk slovenščine v društvu je prvi dve leti vodila učiteljica **Mojca Podobnikar**, potem učiteljica **Dragica Motik** ter zadnja tri leta **Eva Ciglar**. **Boris Grželj** 🗨️

Z otvoritve dnevov slovenske kulture.

Pevska skupina Hrušiški fantje. Vse foto: Anita Hromin

Umag

Razstava ulične fotografije in komedija za današnji čas

V okviru dnevov slovenske kulture je društvo Ajda 21. oktobra člane, prijatelje in sokrajane povabilo na odprtje razstave fotografij Andraža Šereša in gostovanje gledališke skupine s *Krasa s komedijo Češpe na figi*.

V prvem delu prireditve nas je član društva Andraž Šereš naravnost očaral z razstavo tako imenovanih uličnih fotografij, v katere je med letoma 2007 in 2017 na različnih koncih Evrope ujel trenutke in doživlja ter posameznike v javnem prostoru. Večina fotografij (črno-belih in barvnih) je nastala v Portu in Londonu,

Dnevi slovenske kulture v Istri so letos potekali med 18. in 28. oktobrom. Kot skupna prireditev vseh slovenskih kulturnih društev hrvaške Istre so priložnost predstaviti našo bogato kulturno dediščino, našo ustvarjalnost in kreativnost tukaj živečim rojakom in vsem sokrajanom in prijateljem. Da se sliši, da smo tukaj in da nismo pozabili, od kod prihajamo.

Otvoritev fotografske razstave.

kjer je bival v okviru izmenjave študentov. Andraž Šereš je rojen leta 1990 in je letos magistriral na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Svoja dela je že večkrat razstavil in zanje prejel številna priznanja in nagrade. Če sodimo po tem, kar smo videli na njegovi prvi samostojni razstavi v Umagu, si jih vsekakor zasluži. Novinarica Glasa Istre je 24. oktobra v članku z naslovom »Vzdušje z evropskih ulic preneseno s fotografijo« med drugim zapisala: »Razstavljene fotografije, digitalne in analogne, sodijo v žanr ulične fotografije. Osnovna misel pri ustvarjanju je bila spontano, z očesom kamere zamrzniti trenutek, fragmente življenja v javnem prostoru. Z opazovanjem in globljim razmišljanjem o predstavljenih fotografijah bodo obiskovalci videli povezavo med

Labin

Monodrama v prepričljivi interpretaciji Metke Pavšič

Labinsko društvo je k dnevom slovenske kulture v Istri prispevalo s prireditvijo, ki je potekala 24. oktobra v mestni knjižnici v prostorih nekdanje rudniške uprave. Po navdušujočem nastopu igralko Metke Pavšič smo si ogledali stvaritve puljske Čebelice.

Uvodoma je spregovorila **Emma Brelih**, ki sodeluje pri monodrami **Vinka Möderdorferja** Ničesar ne obžalujem. Predstavila je Metko Pavšič, ki je kljub hudi okvari vida postala diplomirana socialna delavka, nato pa na AGRFT končala še študij igre ter na idrijski glasbeni šoli solo petje in nauk o glasbi. Zaposlena je v Domu upokojencev v Idriji. Od tam sta Metka in Emma ljubiteljem gledališča, slovenske kulture in izvirne slovenske besede prinesli svojo gledališko ustvarjalnost, vsem prebivalcem Labina in mestnemu vodstvu pa pozdrave župana **Bojana Severja**, saj sta Labin in Idrija pobrateni mesti.

V približno 50 minutah nas je Metka Pavšič popeljala skozi različne prizore, ki nikogar niso pustili ravnodušnega. Pred nami so se odvijale realne, aktualne in

humorne zgodbe, prežete s socialno noto, pa vendar kljub tragičnosti z vedrim pogledom naprej. Spremljali smo pripoved ženske brez imena, ki je kot tatica zaprta v sobi za zaslisanje policijske postaje. Vse zanima, kaj je skrila pod plašč, kaj je ukradla. Ženska na koncu pove, da je Edith Piaf. Aktualen ženski princip je gledalca spodbudil, da se smeje, joče, sprosti in zamisli. Labinska uprizoritev je bila 111. ponovitev monodrame.

Veselo srečanje z nekaj nostalgije

V nadaljevanju je **Štefanija Fiket Sliško** recitala pesmi Škrilice in Kruh sosede Pjerrine, ki ju je v labinskem istrskem dialektu napisala sama. Z njima je obudila spomin na svoje otroštvo v Labinu. Zdaj živi v Pulju in je članica SKD Istra. Na kratko je pred-

stavila kreativno delavnico Čebelice, ki deluje pri tem društvu, in obiskovalce povabila k ogledu čudovitih in raznovrstnih del. Prireditev se je končala s pogostitvijo, druženjem in sproščenim klepetom, na katerem smo strnili vtise o kulturnem večeru. Vsi so se osebno želeli pogovoriti z igralko Metko Pavšič in ji čestitati za veličastno izvedbo predstave, med katero se je vsak spomnil kakšnega trenutka iz svojega življenja. Ena od članic je poudarila, da je videla veliko predstav, a nobene tako prepričljive, enkratne in nepozabne, za kar je igralci čestitala.

Na srečanju je zazvenela tudi slovenska pesem. Prepevali smo nam drage pesmi, ki so v nas zbudile domotožje in lepe spomine na našo deželo.

Silva Šutar Vujičić

Izvrstna Metka Pavšič v vlogi nepozabne Edith Piaf.

Čebelice so pokazale svoje stvaritve.

S slovensko pesmijo v dobrem razpoloženju. Vse foto: Jovana Vujičić

V ospredju Andraž Šereš in Danica Bojković.

državami in tokove globalizacije, ki je privedla do velikih socialnih razlik in odtujenosti ljudi, ter tako preko foto sporočil, ki so odraz ulic evropskih mest, lahko gledali zrcalno sliko naših mest, ki so postala neločljiv del globalne, svetovne zgodbe.«

Mi bomo Andraževo umetniško pot in izražanje vsekakor spremljali še naprej. Upam, da ga bomo imeli čast predstaviti še ob kaki drugi priložnosti.

Lačni mimo svežega kruha

Gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu (ime je dobila po istoimenskem prostoru pred vaško cerkvijo) pa nas je navdušila s komedijo v dveh dejanjih **Marjana Tomšiča** Češpe

Gledališka skupina KD Brce. Vse foto: Vesna Šereš

na figi. Zgodba se dogaja v petdesetih letih minulega stoletja in pripoveduje o tem, »kako se narod znajde v času, ko gre vse k vragu, sicer velja predvsem za čas takoj po drugi svetovni vojni, še kako pa velja tudi za sedanjí čas, ko nas spet vodijo žejne preko reke, lačne mimo pravkar pečenega kruha. Ta komedija pripoveduje o zvitosti, umnosti in neverjetni iznajdljivosti ljudstva, torej o nenehnem boju za preživetje in s tem za ohranitev zakladnice in duše naroda,» so zapisali predstavi na pot; režiser je dodal, da gre za obdobje, ko je bilo vse mogoče - tudi češpe na figi.

Zadovoljni smo se z gledališčniki in mladim slikarjem družili še dolgo po koncu predstave na že tradicionalno dobri pogostitvi naših pridnih članic. **Irena Blažić** 📍

Pulj

Ritem sprememb na platnih, naše pesmi v srcih

Tudi Pulj je v oktobru usklajeno zaživel z istrskimi mesti, ki so jih zaznamovali slovenski kulturni dogodki. Osrednja dogodka sta bila slikarska razstava v galeriji Cvajner in koncert v frančiškanski cerkvi.

Galerijski prostor je 19. oktobra napolnilo šest velikih barvitih platen, dinamičnih abstraktnih potez, ki jih je ustvarila **Julijana Kocanović Grubić** in na razstavi predstavila pod naslovom Ritem sprememb. Kot je dejala kustosinja razstave **Gorka Ostojić Cvajner**, je letošnje leto za avtorico prelomno leto, tako v osebnem življenju kot na poklicni poti. Julijana Kocanović Grubić je letos namreč končala tridesetletno pedagoško delo v puljski gimnaziji in se povsem posvetila likovnem ustvarjanju ter notranjemu oblikovanju. Dva dni pozneje, 21. oktobra, se je slovenska ustvarjalnost preselila v akustično frančiškansko cerkev, kjer sta nastopili ženska vokalna skupina Mezzo iz Novega mesta in moška pevska skupina Fantje, ki deluje v Društvu Slovencev Kredarica iz Novega Sada. Skupina Fantje je pod vodstvom dirigenta **Boruta Pavliča** navdušila z izborom slovenskih narodnih ter starograjskih pesmi. Novomeška vokalna skupina, ki deluje od leta 2010 pod vodstvom dirigentke in umetniške vodje **Barbara Lotrič**, pa je zapela nekaj slovenskih ljudskih in nekaj narečnih pesmi. Naslednji dan je skupina Mezzo s sakralnim programom nastopila v katedrali v Pulju ter navdušila župnika in vernike, ki niso niti slutili, da bo jutranja maša obogatena s čudovitimi pevske glasovi.

Otroški festival multikulturalnosti

Za nami je tudi uspešen projekt Otroški festival multikulturalnosti, ki je potekal 4. novembra v kulturnem domu italijanske skupnosti Circolo v Pulju. Moto prireditve je bil omogočiti otrokom vseh narodov, ki živijo v našem mestu, da se med seboj spoznavajo s

Klaudivia Velimirović in moška skupina Fantje. Foto: Vesna V. Zmaić

Na otroškem festivalu multikulturalnosti je bilo živahno. Foto: Branko Velimirović

predstavitvijo delčka svoje kulturne dediščine in s predstavitvijo svojega jezika, da bi tako že pri najmlajših začeli graditi temelje za medsebojno razumevanje, upoštevanje in toleranco, kar bo še naprej omogočalo vzdrževanje sožitja, ki ga tu uživamo. Odziv med otroki – pripadniki manjšin in večinskega naroda – je bil nepričakovano velik, za nastop se je prijavilo okoli sto otrok. Učitelji materinščine za slovensko, albansko in makedonsko manjšino ter župnik verouka za srbsko govoreče otroke so se močno potrudili, da so izbrali zanimive pesmi in prozne odlomke, in da so bili učenci izredno dobro pripravljene za nastop.

Resnično smo ponosni, ker je prireditev uspela in naletela na velik odziv v mestu. **Vesna V. Zmaić** 📍

Dan zagrebške koordinacije svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin

Letos je bil dan zagrebške manjšinske koordinacije zaznamovan s tremi dogodki, ki so se zvrstili med 7. in 10. decembrom: z okroglo mizo, športnim srečanjem in tradicionalno slovesnostjo v mali koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega.

Iztočnici za okroglo mizo sta bili 14-letnica ustanovitve zagrebške koordinacije in 15-letnica Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin. V zagrebškem klubu hrvaških književnikov so se 7. decembra zbrali predstavniki 18 manjšin, ki živijo in delujejo na območju glavnega mesta. Predsednik koordinacije **Dušan Miškovič**, sicer predstavnik črnogorske manjšine, je spomnil na cilje, ki so si jih postavili ob ustanovitvi, in sicer uveljavljanje manjšin skozi kulturo, tradicijo, jezik in šport. Napovedal je, da bi Zagreb lahko v bližnji prihodnosti dobil Dom nacionalnih manjšin. **Elizabeta Knorr**, iz mestnega sektorja za človekove pravice, civilno družbo in manjšine je poudarila pomembnost sožitja ter povedala, da je v Zagreba približno pet odstotkov prebivalstva pripadnikov manjšin.

Bogastvo kultur spet navdušilo

Na slovesnosti v dvoran Lisinski, ki je potekala na dan človekovih pravic 10. decembra, je navdušilo bogastvo kultur, ki so jo na odru uprizorili Albanci, Bolgari, Bošnjaki, Črnogorci, Čehi, Madžari, Makedonci, Srbi, Poljaki in Židi. Obiskovalci iz slovenske skupnosti smo bili posebej čustveni, ko je tenorist **Matic Zakonjšek** ob klavirski spremljavi **Ane Šoštar** zapel zimzeleno popevko Dan

Ljubezni in ljudsko pesem N' mau čez izaro. Umetnika, ki nastopata pod imenom Duo SLO, sta bila nagrajena z dolgim aplavzom.

Navzoče so nagovorili predsednik koordinacije Dušan Miškovič, predsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške **Aleksandar Tolnauer** in zagrebški župan **Milan Bandić**. »Smo lahko z doseženim zadovoljni? Nikoli ni treba biti povsem zadovoljen. Kdor verjame, da so nekateri dosežki za vekomaj zagotovljeni, je zelo naiven in se moti. Nobene pravice niso večne, zanje se je treba boriti vsak dan, iz dneva v dan,« je dejal Tolnauer. Župan Bandić pa je dejal, da se je Zagreb pred dvajsetimi leti glede večkulturnosti zgledoval pri drugih 26 evropskih metropolah, danes pa je sam lahko za zgled odprtosti, varnosti in sodelovanja.

Med navzočimi so bili poleg predstavnikov vseh zagrebških manjšin tudi Elizabeta Knorr, saborska poslanka **Ermina Lekaj Prljaskaj** in predsednik odbora za narodne manjšine v mestni skupščini **Ševko Omerbašić**. (akm) 🗣️

Enkratni nastop Duo SLO se je dotaknil marsikoga v dvorani. Foto: Nenad Jovanović

Karlovec

Slikarka in pisatelj napolnila slovenski dan z umetnostjo

Razstava Branke Hauptman in srečanje s Ferijem Lainščkom sta 6. novembra dogajanju v mestni knjižnici Ivana Gorana Kovačiča vtisnila slovenski pečat. Dogodka sta se odvila v okviru slovenskih dnevov v Karlovcu in meseca hrvaške knjige.

Razstava ljubiteljske slikarke **Branke Hauptman** s Trnovca pri Metliki z naslovom Sprehod po moji ustvarjalni poti je bila odprta v razstavnem salonu Ljudevit Šestić. Na ogled je bilo prek 40 del v akrilu, suhem pastelu, olju in akvarelu, ki je slikarkina najljubša tehnika. Branka Hauptman je članica likovnih društev v Novem mestu in Trebnjem ter redna udeleženka likovnih srečanj Ex tempore. Sodelovala je na skupinskih razstavah v Sloveniji in tujini ter prejela več

nagrad. Življenje in delo Hauptmanove je predstavil njen mentor **Brane Praznik**.

V kulturnem programu ob otvoritvi razstave je nastopila otroška folklorna skupina Ivan Navratil iz Metlike, z znanimi slovenskimi ljudskimi pesmimi in plesi.

Razstavo je odprla veleposlanica Slovenije na Hrvaškem **Smiljana Knez**.

Ljubitelji umetnosti so se nato preselili v Ilirsko dvorano knjižnice, na literarni večer s slovenskim pesnikom in pisateljem Ferijem Lainščkom. Z avtorjem številnih

knjižnih uspešnic in dobitnikom najbolj prestižnih slovenskih priznanj, Prešernove nagrade in Kresnika za najboljši slovenski roman se je pogovarjala **Carmen L. Oven**. V programu je sodelovala tudi Nataša Vojnović, ki je ob spremljavi na kitari recitala in zapela Lainščkove pesmi.

Druženje se je nadaljevalo s pogostitvijo za goste iz Bele krajine in Prekmurja, saj tudi tako ohranjamo stik z matično domovino.

Marina Delač-Tepšić 🗣️

Dr. Smiljana Knez, **Lidija Nemanič-Baškovič**, **Branke Hauptman**, **Marta Strahinič**, **Marina Delač-Tepšić**, **Jasmina Milovčič**, **Vedrana Kovač-Vrana** in otroška skupina Ivan Navratil iz Metlike (z desne).

Feri Lainšček in Carmen L. Oven. Obe foto: T. Tepšić

Najmlajši uživali na bralnih uricah v Čabru

V čabrski knjižnici Ivana Žagarja so 19. oktobra pripravili bralne delavnice, ki so se jih udeležili tudi učenci dopolnilnega pouka slovenščine in kulture iz Čabra, Tršć in Prezida. Dogodek z naslovom **Spoznati se moramo, da bi se spoštovali je finančno podprl Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Na bralnih delavnicah so se razdelili v tri skupine. V prvi skupini so bili srednješolci, ki so pridno pripravljali scenarij za kulturno prireditev. V drugi skupini je ena izmed srednješolk brala slikanico *Beli muc in črni muc* avtorice **Helene Kraljič**, v tretji skupini pa je učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine s pomočjo osnovnošolk izvedla lutkovno predstavo *Rdeča kapica*. Vsi predšolski otroci so slišali obe pravljici. Vse skupine

sta usmerjali in nadzorovali upraviteljica knjižnice **Sintija Žurga Paripović** in učiteljica dopolnilnega pouka **Mirjana Žagar**. Predvideno je bilo, da bodo delavnice trajale eno uro, vendar je bilo otrokom tako všeč, da so v knjižnici ostali dve uri dlje. Najmlajši so na risbah upodabljali prebrane pravljice, starejši pa so raziskovali slovenski kotichek v knjižnici in brali ter

Malčki z učiteljico dopolnilnega pouka Mirjano Žagar.
Foto: NK IŽ

listali knjige, ki so se jim zdele zanimive. Na bralnih delavnicah je največji poudarek bil na najmlajših udeležencih pouka, dogodek pa je bil odprt za vse in so bili povabljeni tudi krajanje.

Mirjana Žagar 📍

Intervju

Tanja Baletić Cizej: V dubrovniški Lipi smo kot ptički brez gnezda

Predsednica Slovenskega kulturnega društva Lipa iz Dubrovnika Tanja Baletić Cizej je prišla v južno Dalmacijo leta 1997 kot turistična predstavica za slovenske goste. Še sanjalo se ji ni, da bo Dubrovnik postal njen drugi dom.

Med zaljubljenostjo v kulturno dediščino tega mesta, klapskim petjem in lepoto narave se je znašla tudi ljubezen, ki jo je odpeljala iz rodne Savinjske doline. Pedagoška šola v Celju in kulturno delovanje v domačem kraju sta jo oblikovala v negovalko slovenske besede ter ji dala popotnico za v svet. Tudi zato se je daleč od doma vključila v društvo Lipa, ki je bilo ustanovljeno nekaj let prej.

■ **Vajeti vodenja društva ste prevzeli leta 2009 od Barbare Njirić, kot najmlajša predsednica kakšnega slovenskega društva na Hrvaškem. Kako ste se znašli v tej vlogi?**

Ni bilo težko nadaljevati dela, ki so ga uspešno zastavili moji predhodniki. Sledila sem temeljnemu cilju društva, ki so jih člani sprejeli ob ustanovitvi.

■ **Lipine prireditve so postale prepoznavne, z lokalno skupnostjo odlično sodelujete.**

Naša osrednja prireditev je Kulturni most, ki se bo v letu 2018 odvijala že štirinajstič. Pripravimo jo na slovenski kulturni praznik,

pri čemer je naše pomembno izhodišče, da smo Slovenci edini v Evropi s takšnim praznikom. Vsa leta društvo dobro sodeluje z Umetniško šolo Luke Sorkočevića, Kinematografi Dubrovnik, Dubrovniško-neretvansko škofijo, dubrovniškimi knjižnicami, mestnimi in županijskimi turističnimi organizacijami. V veliko oporo sta nam društvo Deša in Evropski dom Dubrovnik.

■ **S katerimi težavami se soočate v delovanju društva?**

Smo kot ptički brez gnezda, saj se je društvo v 16 letih delovanja petkrat selilo. Zdaj smo podnajemniki v Evropskem domu, kjer imamo po dogovoru z ostalimi društvi svoj uradni dan in aktivnosti društva. Velik izziv je tudi geografska in prometna oddaljenost nekaterih naših članov, saj nekateri živijo na Korčuli in Pelješcu. Ostale težave, ki pestijo naše društvo, pa so podobne kot drugod. Staramo se, jaz pa sem pri 45 letih med mlajšimi člani društva.

■ **Zato je pomladitev društva ena od vaših prednostnih nalog.**

Mlade poskušamo privabiti tudi prek

Tanja Baletić Cizej: »Pomladitev društva je ena od prednostnih nalog v delovanju našega društva.« Foto: osebni arhiv

ustvarjalnih likovnih delavnic in drugih dejavnosti. V predbožičnem času je denimo posebej dejavna gledališko-lutkarska sekcija, v sodelovanju z društvom Aster.

■ **Kakšno je stanje v zvezi s poučevanjem slovenščine?**

Zopet se je pojavila potreba po kratkem jezikovnem tečaju. Razmišljamo, da bi ga pripravili v sodelovanju z učiteljico **Vero Hrga** iz splitskega Triglava. Tudi drugih načrtov imamo precej. Želeli bi si postati vezni člen med majhnimi in srednjimi podjetji v lokalni skupnosti in Sloveniji. Tako bi utrjevali vezi in gradili mostove, preko katerih lahko z roko v roki kljubujemo vsakodnevni preizkušnji. (akm) 📍

Razstava za dan človekovih pravic

Ljubezen in morje - Ljubav i more je bil naslov retrospektivne razstave likovnih del udeležencev tradicionalne kolonije Maj Turanj, ki jo je zadrška Lipa pripravila ob dnevu človekovih pravic in v okviru projekta Kultura ne pozna meja.

Razstavo so odprli 4. decembra v predverju Mestne knjižnice Zadar. Na ogled je bilo 26 del 13 umetnikov: **Ivana Kosmosa** in **Lenke Zaviršek** iz splitskega Triglava, **Jožeta Arzenška**, **Majde Radović**, **Marije Ivoš**, **Pie Bajlo** in **Zrinke Majica** iz zadrške Lipe, **Stanke Novković** in **Adice Dobrić Jelača** iz zagrebškega Slovenskega doma, **Nede Pičnik** in **Vesne Jelinčić** iz puljske Istre, **Vesna Papac** iz karlovskega Slovenskega doma in **Marjana Miklavca** iz Sežane. »Kreativna različnost razstavljenih del dokazuje, da meje v ekspresiji in navdahnjenosti ne obstajajo – ker slikanje je ljubezen,« je povedala Marija Ivoš, likovna pedagoginja in članica Lipe.

Veselko Čakić, predsednica zadrške Lipe **Darja Jusup** in Mario Padelin na kitari (z leve).

V programu so nastopili zadrški kantavtor **Mario Padelin**, naša pesnica **Andreja Malta** in Prešernovke, članice pevske skupine šibeniškega društva Dr. France Prešeren pod taktirko **Danke Jajac**.

Med obiskovalci so bili tudi vidni predstavniki zadrškega javnega življenja, med njimi predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije in podpredsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške **Veselko Čakić**, predstavnik Zadrške županije **Ivka Čorić** ter vodji oddelka za kulturo oziroma mednarodne odnose Občine Zadar, **Branka Radman** oziroma **Anita Martinović Gržan**, Darja Jusup

Predverje Mestne knjižnice Zadar je bilo skoraj pretesno za številne obiskovalce. Foto: Lipa, Zadar

S prireditve Zadrski akvareli v Novem Sadu. Foto: Andreja Malta

Pesniško gostovanje v Novem sadu

Štirje zadrški pesniki, članica Lipe **Andreja Malta** ter **Emilija Vučkov Mijatović**, **Rafaela Božić** in kantavtor **Mario Padelin** so se 2. decembra odpravili na prvo gostovanje v Novi Sad.

Svojo poezijo so predstavili na prireditvi z naslovom Zadrski akvareli v priljubljenem lokalu NS Michelangelo v središču mesta. Program je vodil pesnik **Milen Šelmić**, sodelovali pa so še drugi novosadski pesniki, kantavtorji in ženska vokalna skupina, ki deluje pri HKUPD Stanislav Prepek. Zadrški pesniki so se srečali tudi s predsednikom Hrvaškega kulturnega centra v Novem Sadu **Draganom Draženom Iličem**. (am)

Manjinska suradnja

Uskoro sporazum između zagrebačke i splitske koordinacije

Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba 14. listopada održala je sastanak u Splitu s Koordinacijom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Splitsko-dalmatinske županije.

Tema sastanka u hotelu Dioklecijan bila je razmjena iskustva i suradnja manjinskih tijela s institucijama lokalnih samouprava. Dvije Koordinacije dogovorile su potpisivanje sporazuma o zajedničkoj suradnji i redovitim susretima na godišnjoj razini.

Zajedničkoj sjednici nazočili su članovi koordinacija te njihovi predsjednici **Dušan Mišković** (Zagreb) i **Nadežda Eterović** (Split). Iz Grada Zagreba bili su nazočni voditeljica sektora za promicanje ljudskih prava, civilni sektor i nacionalne manjine **Elizabeta Knorr**, voditelj službe za nacionalne manjine te članica i predsjednik **Andrija Petrović**, članica i predsjednik odbora za nacionalne manjine Gradske skupštine, **Dubravka Stamač Brezak** i **Ševko Omerbašić**. Iz

Splitsko-dalmatinske županije sudjelovao je stručni savjetnik **Marko Bekavac**, a iz Grada Splita savjetnica za odnose s mladima, nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama **Marina Kuzmanić-Petreš** i

predsjednik Odbora za nacionalne manjine Gradske skupštine **Tonči Blažević**. Nakon sjednice sudionici su obišli znamenitosti Splita, posjetili Trogir i slapove Krke. (www.nacionalnemanjine.hr)

Članovi zagrebačke Koordinacije kod znamenitog „staba ljubavi“ u Trogiru. Foto: Zoltan Balaž-Piri

Kamišibaj, dragocen pripomoček za pedagoško delo

Muzikolog, lutkar in ilustrator Igor Cvetko ter dramaturginja Jelena Sitar sta v novembru v Split prinesla kamišibaj in vzbudila veliko zanimanje zanj. S to zanimivo obliko uprizoritvene umetnosti sem se prvič srečala na Kulturnem bazarju marca v Ljubljani.

Te prireditve se učitelji dopolnilnega pouka slovenščine udeležimo v okviru vsakoletnega seminarja. Kamišibaj nam je predstavilo Gledališče Zapik.

Kamišibaj me je prevzel, v njem sem takoj videla odličen pripomoček za moje pedagoško delo, ki ga je bilo treba precej preizkusiti in uporabiti.

V Sloveniji sem naročila butaj iz lipovega lesa, ki je prispel ne navadno hitro (vse pohvale proizvajalcu), izdelala sem ilustracije in predstava se je lahko začela. V sobotni skupini otrok sem predstavila Mojco Pokrajculjo in moram povedati, da so otroci odprtih ust in brez besed prisluhnili pravljici, jo razumeli in na koncu pokazali odkrito navdušenje. Kako zanimivo bo šele takrat, ko bodo sami izdelali svojo zgodbo, ilustracije in spretno besedilo v slovenščini. Zelo se veselim!

V torkovi skupini izpopolnjevalcev sem predstavila Levstikovega Martina Krpana z ilustracijami Hinka Smrekarja. Tema je bila posvečena 100. obletnici prvega izida te knjige, avtorju Levstiku in kaj je z junakom Krpanom želel sporočiti Slovencem. **Vera Hrga** 🗨️

Butaj, ta čudežna škatla

Očarala me je z enostavnostjo in funkcionalnostjo. Odpreš okence in se znajdeš na lesenem odru v zgodbah, ki te popeljejo v svet domišljije. To prekrasno papirnato gledališče Kamišibaj se je pritihotapilo na naš pouk slovenščine iz daljne dežele Ja-

Dramaturginja Jelena Sitar, muzikolog, lutkar, ilustrator Igor Cvetko, **Vera Hrga**, organizatorica **Hicela Ivon** in kamišibaj (z leve). Foto: Vera Hrga

ponske. Pravljičnice v slikah za otroke in odrasle se že od osmega stoletja v svoji izraznosti in pripovedni odličnosti kamišibajkarja (pripovedovalca) rojevajo pred gledalcem.

To je bil moj osebni in posebni stik z zgodbo, uprizorjeno na lesenem odru, v papirnati obliki, ki je napolnila naše srce in bila paša za oči, pristen dogodek neposrednega prenosa zgodbe. Presenetljiva tišina v zamračeni učilnici, pozornost osredotočena na osvetljeni leseni butaj in risbe v njem, na besede, ki so jih spremljale in zanemarjale čas, ki je minil v hipu. **Ana Šušmelj** 🗨️

Za naše knjižne molje

Akacijev drevored in Cesar

Naša knjižnica hranit tudi skriti zaklad - manj znane knjige sodobnih slovenskih avtorjev in tujih pisateljev, po katerih bralci redkeje posežejo. Morda se opogumite in si sposodite knjigi, ki ju predlagamo tokrat.

Akacijev drevored pisatelja **Dušana Merca** je knjiga kratkih zgodb, v katerih so junaki ljudje brez lastne osebnosti, apatični, njihov svet je poln obremenjenosti, blokiranosti, sprizajzenosti in premišljevanj ob tem, ko tako ali drugače poskušajo kršiti pravila. Tudi Cesar, zapis o padcu Hailea Selassieja Ryszarda Kapuscinskega, poljskega novinarja in potpisca je del tega »kritega zaklada. Ni znano, ali je zapis nastal na podlagi izkušenj ali je morda zgolj delo človeka z zavidanja vredno imaginacijo. Knjigo je začel objavljati kot podlistek v poljskem časopisu sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Preden je cenzura ugotovila, da zapisi ne govorijo samo o spletkah in propadu dvora etiopskega cesarja, je bilo že prepozno za zaplembe. Nadaljnje sodelovanje pa je bilo zavrnjeno. S svojo življenjsko zgodbo (večino svojega življenja je preživel na drugih celinah kot novinar, izgnanec, avanturist) je dokazal, da je ena najznačilnejših usod 20. stoletja izgnanstvo. **Darija Stantič** 🗨️

Pouk slovenščine

Kratko poročilo

Številčno smo enaki kot na začetku šolskega leta. Vsak ima svoje razloge za učenje slovenščine: delo, druženje, ljubezen, planinstvo in alpinizem.... Pomembno pa je tudi druženje in pogovarjanje v slovenskem jeziku.

Prosti govor je zelo pomemben, saj nam omogoča, da se sprostimo in da uporabimo čim več besed v stavkih. Pri tem nam zelo pomaga učiteljica **Marja**, ki nas usmerja k boljšemu izražanju misli. Najmlajša učenka **Lara** kaže veliko volje in zanimanja za slovenski jezik, zato ima tudi veliko znanja. No, vsak učenec je original in vsak je čudovit na svojem področju. Vsi si zaslužijo lepo besedo. So pridni in radi pomagajo, če nekdo potrebuje pomoč. Lepo je poslušati, ko pripovedujejo anekdote iz službe ali dogodivščine s potovanj. Lepo je imeti take ljudi blizu sebe. **(MB)** 🗨️

Novi učenci **Tina** in **Martina** (z leve), ki sta nam se pridružili pred kratkim. Foto: Irena Stanko

Ne pozabite na četrtke, ko si lahko v Slovenskem domu med 17. in 19. uro izposodite dobro knjigo ali preberete dnevni časopis Delo in Večer. Izkoristite tudi dragoceno priložnost za izposojanje knjig iz Osrednje knjižnice Slovencev v Karlovcu – medknjižnična izmenjava bo trajala še do konca marca.

Dalmatinski inženjeri i arhitekti u Ljubljani

Među članovima Ljubljanske inženjerske komore 1934. godine pronalazimo čak 17 inženjera iz Splita, po jednog iz Šibenika i Dubrovnika, te pet splitskih arhitekata. Što je potaklo strukovnu povezanost između hrvatskih, detaljnije dalmatinskih i slovenskih inženjera?

Kraj 19. i početak 20. stoljeća karakteriziraju sve veće investicije kao i složeniji inženjerski i arhitektonski projekti. Novu tehnologiju trebalo je primijeniti u projektiranju i gradnji. Po tražnja za obrazovanim civilnim inženjerima (ne više isključivo vojnih) bila je sve veća. Zbog sve brojnijih, različitih i složenijih investicija (cestovne, željezničke, morske, riječne, turističke i dr. zgrade) na tržištu se zahtijevalo uvođenje reda nad stručnošću i radom inženjera. Osim što se uvodio red u ustroj građevne uprave uvodio se red i u strukovna udruženja inženjera i arhitekata (Društvo inženjera i arhitekata te Komora inženjera i arhitekata).

Austro-Ugarska: nicanje strukovnih udruga

Klub inženjera i arhitekata u kraljevini Hrvatskoj osnovan je u Zagrebu 1878., a u kraljevini Dalmaciji u Splitu osnovan je tri desetljeća kasnije, tj. 1908. Zagrebački Klub izdavao je svoj časopis *Viesti Kluba inženjera i arhitekata* (1878.-1883.)

Klub slovenskih tehnikova u Beču osnovan je 1892. a detaljni uvid u djelovanje kasnijeg Društva inženjera u Ljubljani može se dobiti iz uvida u časopis *Viesti Društva inženjera i arhitekata* u Zagrebu i Društva inženjera u Ljubljani (1911.-1912.) kao i *Vijesti*

Stara Ljubljana in ljubljanski tramvaj. Foto: <https://zgodovinanadlani.si/stare-razglednice-in-fotografije/>

Društva inženjera i arhitekata u Zagrebu i Društva inženjera u Ljubljani i Društva inženjera i arhitekata u Kraljevini Dalmaciji (1913.). Zakoni o inženjerskim komorama postojali su za pojedine države u Monarhiji ali tek u siječnju 1913. donesen je jedinstven *Zakon kojim se osnivaju inženjerske komore za cijelo područje Austro-Ugarske Monarhije*. Temeljem Zakona izdana je *Naredba ministarstva za javne radnje u dogovoru s ministarstvom unutarnjih poslova od 19. svibnja 1913. koja vrijedi za kraljevinu Dalmaciju, vojvodinu Kranjsku, margrofoviju Istru, pokneženu grofoviju Goricu i Gradišku i za grad Trst s njegovim područjem kojim se osnivaju inženjerske komore*. Tom Naredbom odlučeno je da je sjedište komore za inženjere iz Dalmacije i Slovenije u Trstu dok se ne osnuju posebne inženjerske komore (podružnice).

Jugoslavija: isprepleten odnos između dva rata

Nakon završetka Prvoga svjetskog rata u novoosnovanoj državi u *Komori i arhitekata inženjera* najaktivniji su bili inženjeri u Sloveniji. Ne čekajući novu zakonsku regulativu inženjeri u Ljubljani već su u kolovozu 1919. osnovali Inženjersku komoru prema načelima Zakona o komori iz 1913. godine. Tom Naredbom samo je preseljeno sjedište komore iz Trsta u Ljubljanu. Ljubljanska komora do listopada 1924. poslovala je po odredbama Zakona o inženjerskim komorama iz 1913.

Prvi predsjednik (voditelj) Ljubljanske komore inženjera bio je inž. Milan Šuklje (1919.-1933.), zatim vrlo kratko univ. prof. dr. inž. Alojz Král i inž. Milko Pirkmajer (1933.-1942.). Usprkos potrebi za osnivanjem komore u ostalim dijelovima nove države one nisu osnivane. Velike razlike u društvenim i ekonomskim prilikama u dijelovima novoosnovane države usporavale su donošenje objedinjenog zakonskog okvira za rad ovlaštenih inženjera i arhitekata.

Iz Dalmacije 1933. u Ljubljanskoj komori bilo je učlanjeno 14 građevinskih inženjera, 4 arhitekata i 1 inženjer elektrotehnike a za 1934. priložen je tabelarni popis .

U razdoblju između dva svjetska rata zabilježen je vrlo isprepleten odnos između Udruženja arhitekata i Komore sve do 1924. (Privremena uredba) odnosno 1937. kada je donesen Zakon. Dalmatinski inženjeri i arhitekti potpali su ponovno pod Komoru u Ljubljanu a ne u Zagrebu.

Iako su dalmatinski inženjeri i arhitekti bili vrlo aktivni u Udruženju jugoslavenskih inženjera i arhitekata mali ih je broj evidentiran u Komori u Ljubljani.

Jasenska Kranjčević

Dalmatinski inženjeri i arhitekti koji su bili članovi Ljubljanske inženjerske komore 1934.

	Građevinski inženjeri	Grad
1.	Inž. Petar Bradanović	Split
2.	Inž. Karl Čičin	Split
3.	Inž. Žarko Dešković	Split
4.	Inž. Janko Ferić	Split
5.	Inž. Petar Ilić	Split
6.	Inž. Vekoslav Ivanišević	Split
7.	Inž. Petar Jozević	Split
8.	Inž. Mihović Kargotić	Split
9.	Inž. Lovre Krstulović	Split
10.	Inž. Lovro Manola	Split
11.	Inž. Vorih Matković	Split
12.	Inž. Dane Matošić	Split
13.	Inž. Dragutin Niseto	Split
14.	Inž. Mihovil Novak	Split
15.	Inž. Hranko Smodlaka	Split
16.	Inž. Silvij Sponza	Dubrovnik
17.	Inž. Ivan Šakić	Split
18.	Inž. Feliks Šperac	Split
19.	Inž. Vladimír Šuhevć	Šibenik
	Arhitekti	Grad
1.	Inž. arh. Helen Baldasar	Split
2.	Inž. arh. Kuzma Gamulin	Split
3.	Inž. arh. Fabijan Kaliterna	Split
4.	Inž. arh. Josip Kodl	Split
5.	Inž. arh. Danilo Žagar	Split

Izvor: Bogo Župančić, 2013 Ljubljanska inženjerska zbornica 1919-44. Inženjerska zbornica Slovenije, Ljubljana

Jesensko-zimsko zatišje v umetnosti

Bera slovensko-hrvaških kulturnih dogodkov je bila skromna. Najmočnejša je bila zopet filmska produkcija. Na hrvaških platnih so se odvrteli kar trije filmi slovenskih režiserjev.

V Art Kinu Grič v Zagrebu je bil 23. novembra predvajan portretni dokumentarec **Maje Weiss**, ki govori o pionirki filmske vzgoje, danes 91-letni **Mirjani Borčič**, filmski pedagoginji in publicistki, ter o začetkih filmske vzgoje in gibanja za filmsko kulturo na Slovenskem. Dokumentarec je preplet spominov, izkušenj in spoznanj 70-letnega aktivnega delovanja prve dame slovenskega filma. Premieri je sledil pogovor režiserke Maje Weiss z Mirjano Borčič. Na Zagreb Film Festivalu, ki je potekal

novembra, sta bila v program uvrščena dva slovenska filma. Film **Janeza Burgerja Ivan** je bil predvajan izven konkurence v sklopu programa Ponovno z vami. Film **Jana Cvitkoviča** je dobil posebno priznanje v tekmovalnem spremljevalnem programu Znova z nami, v katerem predstavljajo avtorje, ki so jih na festivalu spoznali s prvenci.

V ljubljanskem Kinodvoru so 28. novembra premierno predvajali dokumentarni film Vsaka dobra zgodba je ljubezenska zgodba **Rajka Grlića** in **Matjaža Ivanišina** o nastajanju gledališke predstave **Dušana Jovanovića** Boris, Milena, Radko.

Prireditvi

V Arhivu Toša Dabca v Zagrebu je 24. novembra potekalo predavanje o prvem slovenskem fotografu in izumitelju Janezu Puharju, ki je leta 1842 razvil edinstven postopek fotografije na steklo. S tem izumom je postavil Slovenijo na sve-

tovni zemljevid fotografskih dosežkov. Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva (DSHP) je 7. decembra s slavnostno akademijo v Ljubljani proslavilo 25 let delovanja. Predsednik društva **Božo Dimnik** je v nagovoru poudaril, da prijateljstvo ni enkratno dejanje, ampak ga je treba vzdrževati.

Književnost

Literarni večer s slovenskima avtoricama **Klariso Jovanović** in **Ksenijo Jus** je bil 8. novembra v Knjižnici in čitalnici Bogdana Ogrizovića, Zagreb.

V domu hrvaških veteranov v Pulju so 1. decembra slovesno odprli 23. knjižni sejem Sa(n)jam knjige. Do 10. decembra se je zvrstilo več kot 70 dogodkov. V programu Ljubljana bere je nastopil pisatelj **Dino Bauk**, strokovno slovensko javnost pa je predstavljala sociologinja **Ksenija Vidmar Horvat**.

Stanka Herak, jpt

Na Borštniku

Vtisi z mariborskega festivala

Prišla je jesen, v zraku se je čutil vonj pečenih kostanjev, točilo se je mlado vino ..., bil je čas, ko se je 52-ič začelo Borštnikovo srečanje, ki nas vsako leto popelje v čarobni svet gledaliških sanj.

Najprej srečanja s starimi znanci in prvo presenečenje: **Alja Predanova** ni več umetniška direktorica festivala. Pod njenim vodstvom se je Borštnik programsko osvežil in razširil s spremljevalnimi programi, kot so Mostovi in nastopi študentov AGRFT. Ko je uspela doseči dogovor o dolgoročnem financiranju med Ministrstvom za kulturo in Mestno občino Maribor, je dejala, „da je to najlepše darilo in prelomnica, po kateri nam ne bo treba nikoli več trepetati za obstoj.“ Za svoje predano delo si zasluži, da ji rečemo HVALA.

Velike nagrade »majhnim« predstavam

Za tokratni festival, ki je v Mariboru potekal med 20. in 29. oktobrom, si je selektorica **Petra Vidali** ogledala 104 predstave. Po njenih besedah je bilo med njimi preveč ponesrečenih srečanj med različnimi segmenti uprizoritev, odličnih režij slabih tekstov, katastrofalnih režij dobrih tekstov, izjemnih igralskih kreacij v podpopprečnih uprizoritvah.

In kako je strokovna žirija podelila nagrade? Velika nagrado za najboljšo uprizoritev je pripadla predstavi Nemoč v režiji **Primoža Ekarta** po motivih Heinricha Bölla in **Janisa Varufakisa** v izvedbi Imaginarnega in Mini Teatra Ljubljana. Iz te predstave je tudi nagrajenec za mladega igralca **Nik Škrlec**. Borštnikovo nagrado po presoji žirije je dobil Umetniški kolektiv uprizoritve mariborske Drame SNG Ljuždožerci, na besedilo **Gregorja Strniše** in v režiji **Ivice Buljana**, direktorja Drame HNK Zagreb.

Borštnikovo nagrado za režijo je dobil **Žiga Divjak** za predstavo Človek, ki je gledal svet v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča; igralski kolektiv te uprizoritve je tudi eden od prejemnikov štirih enakovrednih nagrad za igro. Prejeli so jo še **Ana Urbanc** za vlogi Jenny v uprizoritvi Tisti občutek padanja in Majdalenke v uprizoritvi Ljuždožerci; **Maruša Majer** in **Gregor Zorc** za vlogi Zoje oz. Bojana v uprizoritvi Stenica v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj.

Saša Pavček – dobitnica Borštnikovega prstana. Foto: BS

Borštnikov prstan Saši Pavček

Saša Pavček se v svojem eseju z naslovom Igralka sprašuje „zakaj igralka igra“ in si odgovarja „da njeno bivanje vsaj nekam pelje.“ To njeno bivanje občudujemo že skoraj štirideset let na odrskih deskah, radijskih valovih, na TV, filmu ali v pisani besedi. Je dobitnica številnih nagrad. Danes pa se umetniški besedi posveča tudi pedagoško kot redna profesorica umetniške besede na AGRFT.

Tako! Zavese so padle, luči so ugasnjene, 52-to (in moje jubilejno, petdeseto) Borštnikovo se je končalo. Nastopil je čas, da se poslovim od tega „mojega malega mesta na koncu moje male domovine“, kot je Maribor nekoč opisal Kajetan Kovič. Poslavljam se z upanjem, da se spet dobimo naslednje leto, na 53-em srečanju.

Ivica Kunej

Čestitke za namiznoteniški uspeh, držimo pesti za naše!

Večkrat radi rečemo, da imamo pripadniki manjšine privilegij, ker lahko mirne vesti držimo pesti za vse »naše« športnike: ne le za naše člane, med katerimi v zadnjem času blestita brata Kotrle, ampak za vse slovenske in hrvaške ase!

Na športnem srečanju (šah, namizni tenis, mali nogomet) pripadnikov narodnih manjšin Zagreba in Zagrebške županije, ki je potekalo 9. decembra v Vukovini pri Veliki Gorici je **Patrik Kotrle** v namiznem tenisu zasedel tretje mesto. Zmagal je **Miljenko Škrgatić**, drugi je bil **Denis**

Sekić. Rafael Kotrle pa je tudi tokrat prejel posebno nagrado kot najmlajši udeleženec turnirja. Organizator je bila Koordinacija svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin Mesta Zagreb v sklopu dneva zagrebške Koordinacije in ob soorganizaciji Koordinacije Zagrebške županije.

Ko nam zaigra srce

Decembra nas je z vrhunskimi dosežki razveseljeval član slovenske smučarske reprezentance **Jakov Fak**. Najboljši slovenski biatlonec s kolajnami s svetovnih prvenstev in pokalov je Hrvat iz Gorskega Kotarja. Jakov Fak večkrat reče: »Nikoli ne bom Slovenec, bom pa Slovenijo zastopal po najboljših močeh.«

Ekipa NK Rijeka je decembra sicer zaključila tekmovanja v evropski nogometni ligi, a so varovanci slovenskega trenerja **Matjaža Keka** zopet pokazali, da so iz pravega športnega testa.

Kmalu po novem letu – **od 12. do 28. januarja, bomo goreče navijali za naše rokometaše na evropskem prvenstvu**, ki bo potekalo na Hrvaškem; gotovo bosta v igri za zmago tako slovenska kot hrvaška ekipa. Spomnimo: slovenski rokometaši so hrvaške premagali na svetovnem prvenstvu v boju za tretje mesto.

(akm/jpt)

Naša športna upa: Rafael in Patrik Kotrle (z leve). Foto: Jasna Kotrle

Slovinci u hrvatskom sportu

Stanislav Vičić - legenda riječkog i hrvatskog planinarstva

U novom nastavku rubrike predstavljamo Stanislava Vičića, zvanog Stanko, jednog od najzaslužnijih pojedinaca za razvoj planinarstva na širem riječkom području.

Rođen je 1. svibnja 1921. u Logatcu a porijeklom je bio iz obližnjeg Rakeka. Otac mu se zvao Ivan, a majka Marija, rođ. Petrovčić. U vrijeme njegovog rođenja područje današnje općine Logatec bilo je podijeljeno međudržavnom granicom između kraljevina SHS i Italije, koja je bila određena nakon prvog svjetskog rata, u studenom 1920. na mirovnom sporazumu u talijanskom Rapallu. Kao dvogodišnje dijete s obitelji se doselio u Sušak koji je od 1919. do 1948. imao status grada a potom se ujedinio sa Rijekom.

Vičićevo prezime se u Hrvatskoj unatoč nedvojbenom slovenskom podrijetlu, zapisivalo s mekim ć, zato taj oblik ko-

ristimo i u ovom biografskom članku. Takvo zapisivanje slovenskih prezimena koje također govori i o asimilaciji slovenskog stanovništva, bila je česta pojava u prošlosti.

Desetljeća u planinarskim udrugama

Planinarstvom se počeo aktivno baviti 1937. U II. svjetskom ratu se istaknuo hrabrošću kao komesar čete i bataljuna u NOVJ-u, za što je višestruko odlikovan. Poslije rata i demobilizacije bio je direktor Zanatske komore u Rijeci.

Od 1945. bio je član planinarskog aktiva Jugoslavenske armije, aktiva FD *Enotnost* iz Ljubljane i predsjednik aktiva u

Stanislav Vičić - Stanko

PD-u *Romanija* iz Sarajeva 1948. – 1950. Nakon povratka u Rijeku počeo je aktivno djelovati u planinarskim organizacijama. Bio je predsjednik PD-a *Rijeka* od 1957. do 1960. Potom je u prosincu 1961. izabran na Osnivačkoj skupštini

Slovenski smučar Boštjan Kline na počitnicah na Hrvaškem

Veseli me, da sem na počitnicah na otoku Ugljanu spoznal najboljšega slovenskega alpskega smučarja Boštjana Klineta, ki je na tem hrvaškem otoku preživljal zaslužen dopust z ženo in triletnim sinom (izjemno spretnim na kolesu!).

26-letni Boštjan Kline je član Smučarskega kluba Branik. Na svetovnem mladinskem prvenstvu leta 2010 je osvojil v smuku 3. mesto, naslednje leto pa 1. mesto v smuku in superveleslalomu. V svetovnem pokalu nastopa od decembra 2009. Upa, da bo nastopal še deset let. Prejšnjo sezono je bil najboljši slovenski smučar. V smuku je zasedel 1. mesto v Kvitfjellu in 2. mesto v Garmisch Partenkirchnu. V superveleslalomu v Hinterstoderju, kjer je bil sezono rej tretji, je lani zasedel 2. mesto. V skupni uvrstitvi svetovnega pokala je bil v smuku 11., v superveleslalomu 15., v skupni razvrstitvi pa 20. Na svetovnem prvenstvu v St. Moritzu je v smuku zasedel 7. mesto, od zmagovalnega odra ga je delilo 15 stotink sekunde.

Kako živi vrhunski športnik?

Trenira zjutraj tri ure, popoldan pa dve do tri ure. Prost je aprila in maja. Junija, julija in tri četrtine avgusta ima kondicijske treninge. Septembra trenira v Čilu. V oktobru ima kondicijske in smučarske treninge. Novembra so na sporedu tekme svetovnega pokala v ZDA in Kanadi. Od decembra do marca se svetovni pokal seli v Evropo.

Na dopustu trenira enkrat na dan po navodilih, ki jih dobi po e-mailu. Letos ni imel posebnega programa. Dvigoval je uteži in delal vaje ravnotežja. Največja teža, ki jo je dvignil na treningih, je bila 195 kg.

Boštjan Kline med poletnim treningom na Ugljanu. Foto: Ninoslav Lah

Pred štartom je malenkost nervozen, na smučarski stezi pa ne občuti nervoze in strahu. Za možne padce na smučarski stezi ima psihološke priprave. Najnevarnejši smuk je v Kitzbühlu. Največja hitrost, ki jo je dosegel, je 154 km/h.

Njegova soproga ne gleda TV-prenosov, ampak šele posnetke, če je bilo vse v redu.

Veselimo se njegovih bodočih uspehov!

Ninoslav Lah

PD-a *Kamenjak* za prvog predsednika i tu je dužnost obavljao do 1967. a bio je i potpredsjednik do 1974. U veljači 1965. jedan je od osnivača PD-a *Tuhobić*. Bio je član Kotarskog odbora planinara Rijeke od 1959. do 1964. Suosnivač je Općinskog planinarskog saveza Rijeke (1964.) čiji je bio predsjednik (1966. – 1975.) i potpredsjednik do 1980. Uz to u Planinarskom savezu Hrvatske bio je član Glavnog odbora (1959. – 1964.) i Predsjedništva (1975. – 1980.).

Pokretač transverzala i planinskog tiska

Tijekom obnašanja raznih dužnosti istaknuo se kao vrsni organizator. Bio je nosilac izgradnje planinarskog doma Hahlići te održavanja domova u BiH, na Platku, Snježniku, Okrivju i Frbežarima. Inicijator je izgradnje: Riječke transverzale, bratskog planinarskog puta od Snježnika do Snežnika, visinske transverzale za "Nagradu planine" i prve trim staze u Rijeci. Sudjelovao je u izgradnji Europ-

skog pješačkog puta EG te bio član njegova Odbora. Osnivač je Stanice gorskih vodiča u Rijeci i bio je suradnik Gorske službe spašavanja. Suosnivač je memorijalnog trofeja "Lipa pamti" i orijentacijskog natjecanja "Trofej Platak". Pokrenuo je Planinarski list u Rijeci. Kao autor objavio je više od 60 članaka u dnevnom i planinarskom tisku. Predavao je na više od 80 tečajeva i tribina u Rijeci, Ljubljani, Sarajevu, Badiji i drugim gradovima, školama i radnim organizacijama. Radi propagiranja planinarstva održavao je godišnje skupštine društava u sjedištima općina regije.

Vođa prve ekspedicije izvan Europe

Organizator je više stotina planinarskih pohoda u prirodu i gorje. Krajem listopada 1958. bio je suorganizator i vođa članova PD-a *Rijeka* na Kilimanjaro (najviša planina u Africi), kao prve hrvatske i jugoslavenske ekspedicije izvan Europe. Godine 1970. organizirao je uspone po

jednog planinara iz svakog planinarskog društva s područja Općine Rijeka na Ararat (najviša planina u Turskoj). Zaslužan je za središnju proslavu 100-te obljetnice planinarstva u Hrvatskoj i tadašnjoj Jugoslaviji, priređenu 1974. na Platku. Popeo se ukupno 31 put na Triglav, najvišu planinu Slovenije. Aktivan planinar bio je više od 60 godina te je dao iznimni doprinos u razvoju toga sporta u Rijeci i Hrvatskoj.

Za svoje dugogodišnje djelovanje dobitnik je mnogobrojnih priznanja: Zlatnog znaka 1962. i Plakete 1985. Planinarskog saveza Jugoslavije; Zlatnog znaka 1969. i Plakete 1974. Planinarskog saveza Hrvatske; Zlatne plakete Saveza za fizičku kulturu Jugoslavije 1969; Majske nagrade SR Hrvatske 1972; Zlatnog znaka *Planinske zveze Slovenije* 1981. te Zlatne statue Saveza za fizičku kulturu Općine Rijeka i Srebrnog grba Grada Rijeke. Preminuo je u Rijeci, 25. studenog 2000. u 80. godini života.

Eduard Hemar

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

- ☛ **2. januar - Makarij**
Makarij jasen ali meglen, naznanja prav tako jesen.
- ☛ **6. januar - Trije kralji**
Če je na tri kralje jasno, potem pameten kmet za dolgo zimo hrani seno.
- ☛ **15. januar - Pavel**
Če Pavla je dan čist in jasen, bo zemlje sad v tem letu krasen.
- ☛ **17. januar - Anton**
Če Anton z dežjem prihaja, dolgo zemljo napaja.
- ☛ **21. januar - Neža**
Neža kokošim rit odveže.
- ☛ **22. januar - Vinko**
Če na Vinka sonce peče, sladko vino v sode teče.

Ne pozabimo slovenskih jedi

Ko pozimi zadiši po dolenjskih dobrotah

Če v zimskih dneh pomislimo na dolenjsko kulinarčno tradicijo, najprej pomislimo na božični kruh poprtnik, ki bogato okrašen s testenimi okrasi prinaša srečo v hišo in se ga čuva „pod prtom“ do svetih treh kraljev. Zlasti pogoste pa so jedi s fižolom.

Posebnost je stara sorta fižola ribniččan. Vsako leto se v Ribnici organizira prireditev fižolov dan, da ne utone v pozabo. Medtem ko smo o obrednem kruhu izpod prta (poprtniku) podrobno pisali v Novem odmevu št. 57, tokrat objavljamo dva recepta s fižolom in enega za jed, ki se prileže k dolenjskemu cvičku, to je sočna slana pogača iz ajdove moke in skute, primerna za dobrodošlico ali samostojno jed.

Fižolovi štruklji

Potrebujemo: za testo 250 g moke, 1 jajce, 2 žlici olja, voda, sol. Za nadev: 0,5 kg fižola, 2 dl kisle smetane, 2 jajci, sol, poper, drobtinice, sesekljan zelen peteršilj.

Priprava: Medtem ko kuhamo prej namočen fižol, pripravimo vlečeno testo. V skledo damo moko, jajce, 1,5 dl mlačne vode in sol. Sestavine umešamo in mesimo tako dolgo, da se ločuje od rok. Oblikujemo hlebček, premažemo ga z oljem in pustimo počivati pol ure.

Kuhan fižol odcedimo, pretlačimo, ohladimo do mlačnega. Zmešamo jajci, kisló smetano, poper in peteršilj ter dodamo pretlačenemu fižolu, po potrebi zgostimo z drobtinicami. Spočito testo na tanko razvlečemo, enakomerno namažemo z nadevom. Testo s pomočjo prta tesno zavijemo, štrukelj nato damo v gazo ali folijo za živila ter kuhamo v slanem kropu, da počasi vre okrog 30 minut.

Kuhan štrukelj narežemo na rezine, ponudimo kot prilogo ali prelijemo z maslom kot samostojno jed s solato.

Ajdov potancelj

Potrebujemo: 200 g ajdove moke, 300 g bele ostre moke, žličko soli, 2 žlici olja, 0,5 kg domače skute ali svežega sira, 3 dl kisle smetane, 3 jajca.

Priprava: v skledo damo ajdovo moko, prelijemo z litrom vrele, osoljene vode in hitro mešamo s kuhalnico. Ko se ohladi, dodamo belo moko in olje. Z rokami zgnetemo v gladko testo. Nadev: jajci razžvrkljamo, dodamo kisló smetano, skuto, malo soli in ščepec sladkorja, dobro premešamo. Polovico testa razvaljamo in damo na nameščen pekač, nanj enakomerno razmažemo nadev ter pokrijemo z drugo polovico testa, ki ga z roko »potancamo« v pekač. Od tod tudi ime potancelj. Po vrhu namažemo z mešanico 1 dl kisle smetane in enega jajca. Še surov potancelj razrežemo na zelene kose in pečemo 40 minut pri 180 do 200 stopinjah.

Matevž

Potrebujemo: 50 dag fižola, 1 kg krompirja, čebulo, mast ali olje, česen, sol, poper, ocvirke. Priprava: krompir in fižol skuhamo in pretlačimo vsakega posebej, krompirju lahko dodamo košček masla. V ponvi pražimo sesekljanó čebulo, dodamo strt česen in ocvirke, ko lepo zadiši, stresemo na pretlačen fižol, dodamo tudi pretlačen krompir in vse skupaj dobro premešamo, po okusu popopravimo in solimo. Postrežemo kot prilogo h kuhani klobasi, zraven se prileže sirovo ali praženo kisló zelje.

Ivanka Nikčević

Fižolovi štruklji

Ajdov potancelj

Matevž

Kaj če se evolucija še ni končala?

Darwin je s teorijo evolucije spremenil dotedanje razumevanje razvoja in nastanka vsega živega. Ne bom se spuščala v dileme za in proti, saj so to že storili veliko pametnejši in bolj šolani od mene. Sprašujem pa se: ali je evolucija končana?

Razmišljam: narava je živa bitja prilagajala pogojem, v katerih so ta bitja živele. Tako so vodna bitja ob prehodu na suho sčasoma izgubila morská obeležja, in so jim namesto plavuti zrasle noge in roke, ker so jih ta bitja na tleh potrebovala, ali pa krila in votle kosti, če so hotela leteti. Raznim skakajočim avstralskim bitje so celo zrasle kožne gube za njihove mladiče. Kolikor je bitij na svetu, toliko je tudi prilagoditev okolju in njihovem načinu življenja. In sedaj vprašanje: ali je evolucija končana? Ali se še vedno prilagajamo okolju in načinu življenja in ali nas v tem spremlja mati narava? In kdo ali kaj je to, kar bo odločilo, da se bomo (ali se bodo) bitja nečemu fizično prilagodila

ali pa bodo izumrla, kot to dokazuje znanost. Pa zožimo tale traktat samo na ljudi. Kako se bo proces evolucije odvijal pri ljudeh? Kako bodo videti ljudje čez nekaj tisoč ali stotisoč ali milijonov let?

Narava po sledih mode

Glede na to, da želijo ljudje »popraviti« to, kar jim je narava dala z nekim razlogom, lahko predpostavimo, da ženske čez toliko in toliko milijonov let ne bodo več potrebovale čevljev z 10-centimetrsko peto, ker bo mati narava podaljšala petne kosti in bodo lahko hodile na svojih lastnih petah, ne pa več na nekih Gučijih ali kakšnih drugih blagovnih znamkah. Ne vem, kako se bo mati narava znašla pri dlakah. Ljudje bi jih želeli imeti na točno določenih mestih, na glavi, nad očmi in na vekah, hočemo torej lase, obrvi in trepalnice, povsod drugod pa proč z njimi. Roke, noge, prsi, hrbet in tisto mesto, ki mu sedaj lepo pravijo bikini cona, bi morali biti goli, brez dlak in puhkov. To bo hud udarec za proizvajalce sredstev za odstranjevanje dlak, verjetno se bodo

preusmerili na proizvodnjo kakšnih glandulnih sredstev za visoki sijaj. Vendar delo za naravo s tem še ne bo končano.

Verjetno bo evolucija usmerjena tudi k naravnemu izdelovanju torbic. Kot sem že omenila, nekaj takšnega že obstaja v Avstraliji, to so kožne gube za mladiče, ki jih bo morala mati narava samo še dodelati in izpopolniti in razširiti na človeški rod. Verjetno ni človeka na svetu, ki bi šel od hiše kar tako, da bi samo mahal z rokami. Čisto vsak ima nekaj s seboj, tisto nekaj pa mora nekam dati, ali v žep ali pa v torbico. In ker je že tako, se bo bodoči razvoj človeka verjetno razvijal v tej smeri, začeli se bodo rojevati ljudje z žepi ali torbicami na sebi ali v sebi, v kar bodo lahko pospravili robčke, mobitele in denarnice, šolarčki pa se bodo morda rojevali z majhnimi kožnimi nahrbtniki za šolske knjige, ki bodo po puberteti izginili, nakar se jim bodo začele na trebušni strani razvijati kožne torbice. Vsekakor pa bo, kakor bo, »živi bili i vidjeli«, kot bi rekli Hrvati.

Irena Hribar-Pavlović

Napovedujemo

2018 – leto pomembnih obletnic in projektov

Januarja bo v Slovenskem domu zavladalo krajše zatišje, ko si bomo nabirali svežih moči za nove podvige, nato pa bomo s proslavo Prešernovega dne zopet pognali kolo naših dejavnosti. Med drugim bomo obeležili nekaj pomembnih obletnic.

Prešernov dan: 8. februarja bomo tradicionalno praznovali slovenski kulturni praznik.

Velikan opernega odra Josip Križaj: Predvidoma februarja bo izšla monografija Marije Barbieri o znamenitem slovenskem opernem pevcu, ki je blestel na hrvaških odrih.

Pustovanje: Zimo bomo z maškarami preganjali kar zgodaj, saj bo pust že 13. februarja.

Nagljev 10. rojstni dan: Varaždinskemu SKD Nagelj bomo 27. marca čestitali za prvi okrogli jubilej.

15 let manjšinskih svetov: Maja se bomo spomnili obletnice prvih volitev predstavnikov in svetov nacionalnih manjšin, ki so nam leta 2003 odprle vrata v lokalno samoupravo.

Slovenci v hrvaškem športu II.: Za leto 2018 se pripravlja nova knjiga o slovenskem prispevku k hrvaškim športnim dosežkom izpod peresa Eduarda Hemarja.

Domače in svetovne obletnice: zapisujemo, česar v Slovenskem domu ne bomo prezrli!

* 1. julija bo minilo 5 let od vstopa Hrvaške v Evropsko unijo;

* v Sloveniji se bo praznovalo Cankarjevo leto, saj bo minilo 100 let o pisateljeve smrti;

* leto 2018 bo tudi leto evropske kulturne dediščine;

* 10. decembra bomo praznovali 70. obletnico splošne deklaracije o človekovih pravicah;

* svet se bo spominjal 100-letnice konca prve svetovne vojne, v Sloveniji pa se bo še posebej počastil spomin na generala Rudolfa Maistra, ki je leta 1918 obranil severno mejo;

* leta 2018 bo minilo 250 let od znanstvenega opisa proteusa – človeške ribice – dober namig za prvi ali vnovičen obisk Postojnske jame! (jpt)

Iskreno sporočilo božičnih jaslic

Jaslice so nepogrešljiv del božične tradicije, jasličarstvo pa sestavni del bogatega adventnega izročila. Na praznični razstavi v Hrvaški hiši Materina zgodba v Zagrebu so bile 11. decembra na ogled tudi slovenske kotne jaslice, ki so jih ustvarile članice Šopka.

Na razstavi so sodelovali še Čehi, Madžari, Makedonci in Ukrajinci. Odprla jo je namestnica zagrebškega župana **Olivera Majić**, v družbi **Elizabete Knorr** iz mestnega sektorja za človekove pravice, civilno družbo in manjšine ter tajnika zagrebške Koordinacije svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin **Zoltana Balaz-Pirija**. Prijetno vzdušje so z adventnimi pesmimi pričarali glasovi Ženskega pevskega zbora Frankopan iz Remet.

Stoletna tradicija

Nekoč so jaslice - žive, oltarne, kotne, na prostem ... - postavljali zato, da bi si ljudje lažje predstavljali svete stvari in jih tudi bolj razumeli. Sčasoma so postale božični običaj, ki k praznikom sodi enako kot novoletna jelka. Žive jaslice je prvi postavil Frančišek Asiški že leta 1223. Prve oltarne jaslice s figuricami iz lesa so se pojavile v Nemčiji leta 1252. Na Slovenskem so jih prvič postavili leta

1644 v jezuitski cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani, od koder so se potem širile v druge cerkve, hiše plemičev in v 19. stoletju v kmečke domove, kjer so prevladovale kotne jaslice v tako imenovanih bohkovih kotih. Iz hrvaške jasličarske tradicije je treba omeniti fragmente najstarejših jaslic iz 16. stoletja, ki jih hranijo v frančiškanskem samostanu na otočku Košljunu pri Krku.

(sn/jpt)

Šopek je za razstavo poustvaril tako imenovani bohkov kot s svetimi podobami in razpelom, ki je bil nekoč nepogrešljiv v vsakem kmečkem domu.

Vodja Šopka Stanka Novkovič (levo) obiskovalki pojasnjuje posebnosti slovenskih kotnih jaslic, ki so bile običajno - tako kot na razstavi - okrašene tudi z božično pšenico ter dobrotami, ki so jih gospodinjice shranile za božič, denimo jabolki in orehi.
Vse foto: akm

Figurice za prikaz svete družine in Jezusovega rojstva so članice Šopka izdelovale z posebnim veseljem, a tudi precejšnjo mero potrpežljivosti in truda. Za upodobitev para v slovenskih narodnih nošah je bilo potrebno tudi veliko natančnosti.